

November 8

terakta a cso-
sedő, ebujtam
kőzött, hogy in-
utazás közben
lőktek le a vo-
százhusz dollá-
nét újra kezd-
nöt centenként,
őosztály éger-
tot ettek! En-
n, az én dollár-

y rendőrről azt
a öltözött idő-
ta. Előre öklött
ant a rendőr
szörögte: add
d vissza a pénz-

göngöt gummi-
esillapítani. A
őle sárdarabok-
tők, ahol tom-
tát s a habból
fogai és a nyelv
re azt a mon-
sem hallgatott.
ait, add vissza
tudta tartani
kényszerzubb-
em akart sem
al kényszerítet-
örjögő napjal
ézetbe vitték
jjel ment neki
lának.

esedett el. Vé-
Érzékei meg-
ha tért vissza
egy kertész fia
ozott és a me-
a képei éber
mint ez a pá-
li valamj bol-
Nem beszél
karak repültek
látott: gym-
tyogott a szá-
atlatlan fák és
esen simogat-
üstös szél. An-
nki azt mond-

b e

Hírhírűk, egészséges

olatban (az
net"
ya ahol
beren-
r. Domnita
nastasia 10.

h a

dr.:

ok szerint
a gyakor-
pontosan
iváló ábra
azonban,
syphilis

ak: Blas-
: A belső
bonctana,
syphilis.
s nyákka-
ggelékeik-
házasság.
garat és
tegedései,
Biologiai
syphilise.

lei

IX évfolyam * 241. szám
1928 November 9 péntek
* 5689 Chesvan 26 *

Cenzurat: Suclu

Dl. Ramaseter Róbert
I. Diszter 2. Iie. 8.
Budapest

KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Titulescu missziója meghiúsult

Maniu és Bratianu is visszautasították a koncentrációs ajánlatot

Maniu a jelenlegi parlamenttel egy óráig sem hajlandó együttműködni, Bratianu nem vállal szerepet, ha a parlamentet feloszlatják

Titulescu visszaadja mandátumát; valószínűleg hivatalnok-kormányt neveznek ki

(Bucarest-Bukarest, november 8. Az Új Kelet tud.) Titulescu ma reggel nyolc óra 25 perckor végre hazérkezett. Hazatérésének pillanatától kezdve a politikai körök figyelmé kizárólag a külügyminiszter személyére fordult. Ennek elhatározásától függ a válság megoldásának kérdése. A külügyminiszter már pályaudvaron is hatalmas tömeg fogadta, rengeteg bel- és külföldi újságíró sorakodott a fogadtatására kik állandóan nyomába szegődtek és minden alkalommal megragadták arra, hogy nyilatkozzanak a szorítások. Titulescu azonban míg a regensztaács előtt meg nem jelelt, nem volt hajlandó pozitív nyilatkozatot tenni.

— Azért jöttem, mert hittek. Az a célom, hogy békét teremtsék, — mondotta az újságíróknak, de ennek többet nem volt hajlandó nyilatkozni.

Delejtől 11 óra 25 perckor fogadta a regensztaács Titulescu minisztert és minden felzár nélkül megállapítható, hogy nemcsak a politikai körök, de a főváros egész lakossága percről-percre türelmetlenebbül várta a kihallgatás végét, hogy annak részleteiről tájékozódhassék. Titulescu kihallgatása azonban erősen próbát tett a főváros idegeit. A külügyminiszter kerek egy órát töltött a regensztaács előtt. Ez alatt az óra alatt Bukarest utcáin senki egyébről nem beszélt, mint az audienca kimenetelének lehetőségeiről. Megállapítható, hogy mindenki kívétel nélkül azonnali döntést várt. A főváros lakosságának óriási többsége azon a véleményen volt hogy Titulescu a koncentrációs kormány megalakításáról szóló megbízást habozás nélkül visszautasítja és így a regensztaácsnak nyomában más megoldási mód után kell néznie. Akadtak természetesen olyanok is, akik meg voltak győződve arról, hogy Titulescu a felajánlott megbízást el fogja fogadni és a regensztaács palotájából mint az új deznált miniszterelnök fog lépni.

Arra azonban senki sem gondolt, hogy a válság megoldása kitolódik. Pedig ez történt. Titulescut meghallgatta a regensztaács, majd felajánlotta neki, hogy kísérelje meg a koncentrációs kormány megalakítását.

Titulescu azonban a missziót sem el nem fogadta, sem vissza nem utasította, hanem rövid gondolkodási időt kért mindaddig, míg az egyes pártvezérekkel tanácskozik és így orientálódik a helyzetről.

Hogy ezek a tárgyalások mennyi ideig

tarthatnak, azt természetesen ebben a pillanatban még megjósolni sem lehet. Lehet, hogy Titulescu már néhány óra belül közli végleges válaszát a regensztaácsal, lehet azonban, hogy a különböző tárgyalások, illetve a különböző feltevések és ellenfeltevések vitája több napot fog tartani. Mindenesetre jellemzi a helyzetet, hogy Titulescu a kihallgatásról követ, autójával egyenesen Maniu házára hajtatott és elsőnek Maniut kereste meg tanácskozási. Nemzeti pa-

Az esti órákban telefonon jelenti bukaresti tudósítónk, hogy Titulescu a regensztaácsnál történt kihallgatása után nem kereste fel Maniut, hanem lakására vonult vissza s csak a délutáni órákban kezdte meg tanácskozásait. Délután fél négy órakor Bratianu Vintilát kereste fel Titulescu, akivel négy óra 40 percig tárgyalt.

Öt órakor már Maniu lakásán volt a külügyminiszter és háromnegyed hét óráig tartózkodott a nemzeti parasztpárt vezérével. E két politikai megbeszélésről pozitív értesülések nem szivárogtak ki de feltétlenül megbízható forrásból jelenthetjük a következőket:

Titulescu a regensztaácsnál azt a megbízást kapta, hogy kíséreljen meg nemzeti kormányt alakítani valamennyi párt részvételével. Amennyiben ezt a megbízást teljesíteni nem tudja, úgy joga van két másik kísérletet tenni:

1. Koncentrációs kormányt alakítani a nemzeti parasztpártból, averescánusokból, jogistákból és lapistákból a liberálisok nélkül, vagy ha ez nem menne, úgy
2. Koncentrációs kormányt alakítani a liberálisokból, jogistákból, averescánusokból és lapistákból a nemzeti parasztpárt nélkül.

Akár a nemzeti kormány, akár bármelyik koncentráció jönne létre a regensztaácsnak az a kifejezett intenciója, hogy úgy a nemzeti kormány, valamint akármelyik koalíció nem dolgozna együtt a jelenlegi parlamenttel a kölcsönt aláírására, utána kiírna és levezetné a választásokat.

Titulescu missziója már is meghiúsultnak tekinthető, mert Bratianu Vintila Titulescutnak hír szerint kijelentette, hogy csak olyan nemzeti, vagy koncentrációs kormányban hajlandó résztvenni, amely a kölcsönt ne csak aláírja, hanem a jelenlegi parlament segítségé-

vel meg is szavazza és az ezzel kapcsolatban lévő törvényeket megalkossa. Bratianu Vintila kijelentette azt is, hogy semmi értelmét sem látja annak, hogy Averescuval és Iorgával megerősítve a jelenlegi kormányt az életét meghosszabbítsák pusztán azért, hogy a kölcsönből fakadó gazdasági gyümölcsöket más kormány arassa le.

Maniu Gyula Titulescu látogatása után nyilatkozott a sajtó képviselői előtt. Elmondotta, hogy Titulescu a regensztaács megbízásából másfél óras beszélgetésben nemzeti, vagy koncentrációs kormány megalakítására tett ajánlatot. Maniu válaszában kijelentette, hogy a végrehajtó bizottság döntése alapján a párt semmilyen koncentrációba bele nem megy, csak egyedül hajlandó vállalni a kormányzást és főképpen egyetlen óráig sem hajlandó együttműködni a jelenlegi parlamenttel.

Se nemzeti kormány, se koncentráció

A krízisben egyékként ma a délutáni órákban egy drámai fordulat állott be, amelynek következményei egyelőre belátatlanok. Az eddigi helyzet ugyanis az volt, hogy a kölcsönt megállapodások teljesítésére megalkotandó kormányt alá kell írni azokat és a belpolitikai harcok lezajlása körül forgott, hogy ki írja alá, ki szavazassa meg és ki hajtsa végre ezt a kölcsönt. A Lupta ma délutáni jelentése szerint kiderült, hogy a tárgyalások korántsem voltak perfektuálva, új nehézségek bukkantak fel, amelyek következtében Victor Antonescut táviratilag visszarendelték Bukarestbe. Ez természetesen új helyzetet teremt a belpolitikában és újabb bizonyítékot szolgáltat arra, hogy a liberális párt képtelen az ország gazdasági szánálásának munkáját

elvégezni.

Tegnap számunkban jelentettük, hogy Bratianu Vintila táviratilag utasította Oromoiut, hogy Németországgal a kölcsönszerződést írja alá. Az Adeverul ma délután rendkívüli kiadásban jelenti, hogy a német érdekeltségek az aláírást megtagadták azzal, hogy egy lemondott kormány zsróját nem fogadják el és bevárják míg a belpolitikai krízis megoldódik.

Bukarestben az izgalom óráról-órára nő, a Calea Victoriei tömve van emberekkel, akik a szinte óránként megjelenő újabb és újabb különkiadásokat percek alatt elkapkodják. A várakozás atmoszférája pattanásig feszült, mindenki várja Maniu Gyula deználását.

Teljesen felborult a kölcsöntárgyalások eredménye

A krízisben egyékként ma a délutáni órákban egy drámai fordulat állott be, amelynek következményei egyelőre belátatlanok. Az eddigi helyzet ugyanis az volt, hogy a kölcsönt megállapodások teljesítésére megalkotandó kormányt alá kell írni azokat és a belpolitikai harcok lezajlása körül forgott, hogy ki írja alá, ki szavazassa meg és ki hajtsa végre ezt a kölcsönt. A Lupta ma délutáni jelentése szerint kiderült, hogy a tárgyalások korántsem voltak perfektuálva, új nehézségek bukkantak fel, amelyek következtében Victor Antonescut táviratilag visszarendelték Bukarestbe. Ez természetesen új helyzetet teremt a belpolitikában és újabb bizonyítékot szolgáltat arra, hogy a liberális párt képtelen az ország gazdasági szánálásának munkáját

elvégezni.

Tegnap számunkban jelentettük, hogy Bratianu Vintila táviratilag utasította Oromoiut, hogy Németországgal a kölcsönszerződést írja alá. Az Adeverul ma délután rendkívüli kiadásban jelenti, hogy a német érdekeltségek az aláírást megtagadták azzal, hogy egy lemondott kormány zsróját nem fogadják el és bevárják míg a belpolitikai krízis megoldódik.

Bukarestben az izgalom óráról-órára nő, a Calea Victoriei tömve van emberekkel, akik a szinte óránként megjelenő újabb és újabb különkiadásokat percek alatt elkapkodják. A várakozás atmoszférája pattanásig feszült, mindenki várja Maniu Gyula deználását.

Csak egy olyan zseniális filmrendező, mint F. W. Murnau vállalkozhatott arra, hogy a „Virradat” című filmet, amelyet november 10-étől kezdődőleg vetít a Select-mozgó, Hermann Sudermann „Utazás Tilsitbe” c. novellája után realizálja. Ez a rendező annak ellenére, hogy három hónapon keresztül tartózkodott Amerikában, mielőtt éjjeli nappalá téve dolgozott filmjén, semmit sem árult el műhelytitkaiból. Murnau munkatempója nemcsak az újságírókat, de a nagyközönséget is érdekelte és érdekelt, hogy magát William Fox-ot, a filmház tulajdonosát is nem egyszer kifittotta műterméből azzal, hogy más jelenéte zavarólag hat. Így történhetett az, hogy az újságírók a legfantasztikusabb adatokat közölték a „Virradat” belső munkálatairól. Murnau nagy titkolózása után érhető feltűnést keltett William Fox nyilatkozata, amelyben így kiadott fel: „Ha legalább még tíz ilyen rendezőm volna, mint Murnau! Végül is elérkezett a premier napja. A közönség tébolyodottan megrohamozta a „Roxy” pénztárát úgy, hogy egyetlenegy amerikai mozgó, amelynek először sikerült megszerezni a „Virradat” előadási jogát, 286 napon keresztül vetítette egyfolytában e filmet. A zsúfolt házak és a közönség tomboló lelkesedése igazolták, hogy a „Virradat” olyan film, amelyhez hasonlót aligha produkált eddig a világ filmipara.

Titulescu Pénteken reggel 9 órakor visszaadja mandátumát

Délben, vagy Maniut designálják miniszterelnöknek, vagy hivatalnok-kormányt neveznek ki

Lapzárta után jelenti tudósítónk, hogy Titulescu félnyolc órakor Iorgával, kilenc óra Averescuval tárgyalt, akik mindketten kijelentették, hogy hajlandók résztvenni a nemzeti kormányban, minthogy a nemzeti érdeknek parancsoló szüksége, hogy valamennyi párt összefogjon. Titulescu ezzel be is fejezte tanácskozásait. Holnap reggel kilenc órakor leteszi mandátumát a régenstanács kezébe. Hogy ezután mi következik, azt egyelőre senki-

sem tudja. A kombinációk közül legerősebben tartja magát az a hír, hogy a régenstanács hivatalnok-kormányt fog kinevezni, amelynek elnöke, mint már tegnap jelentettük, a jasiu Tabla elnöke volna, miniszterei az egyes minisztériumok vezérigazgatói, prefektusai pedig az egyes törvényszékek elnökei. Egy ilyen hivatalnok-kormány vezetné azután le a választásokat.

Mint már lejtőbb jelentettük, Titulescunak az volt a megbízatása, hogy a nemzeti parasztpártot még a parlament feloszlásának ígéréssel is igyekezzék a koncentrációnak megnyerni. Maniu Gyula azonban kijelentette, hogy hivatalosan sem az averescanusokkal, sem Iorgával nem kollaborál, legfeljebb arról lehet szó, hogy pártjukból egy-két vezérnek helyet adjon a kormányban.

A nemzeti parasztpárt paraszttömegei szakadatlanul éltetik Maniut Kolozsvár uccáin

(Cluj-Kolozsvár, november 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) Hatalmas ember-tömeg csoportosul a „Patria” szerkesztősége előtt. Délután 11 óra van és a szomszédos uccákból még egyre gyűlnek, népes csoportokban az emberek. Éneklő, éljenző parasztcsoportok, mind-egyiknek élén egy zászlótartó és egy paraszti aki kis fatáblát tart a kezében. Rajta a falu, homnan a parasztek jönnek és egy felírás: Eljen Maniu Gyula. Vagy: Eljen a nemzeti parasztpárt.

A nemzeti parasztpárt népgyűlést tart Kolozsváron. Erre vándorol be most a nép. Egy-egy csoportot különös óvációval fogadnak azok, akik már reggel óta itt ácsorognak. Jönnek a havasi mőcök a hegyekből. Lelkes ünneplés fogadja őket. A hajuk a vállukat veri és nagy furkást tartanak kezeikben. Ezek a bihari mőcök, dr. Lázár Aurel parasztpártja. Az egyik tábla ezt is mondja: Eljen Lazar Aurel. És szép lassan megtelik a Mária királyné uccá. Legalább nyolcezer ember tolong rá: itten: morgás, káromkodás: vig felkiáltások. Szemközt, a „Patria” épületéből is, minden ablakból parasztek néznek ki és lekiáltják társaikkal:

— Eljen Maniu Gyula!
Hatalmas rivalgás:
— Eljen...

A „Patria” szerkesztőségében dr. Emil Hategan egyetemi tanár keresi a szónokokat. Nincs itt senki, mindenki

Bukarestben van. Mindenki ott várja az események kialakulását. De azért akad itt is egy néhány szónok. Mingyárt kezdődnie kell a népgyűlésnek. Lent az emberek már zajonganak.

— Eljen Hategan Emil! — zúg a tömeg odakint és ez kikényszeríti a kolozsvári egyetem rektorát az erkélyre. Utána a népgyűlés kijelölt szónokai és az újságírók. Előttünk nyolcezer ember szorong, példás rendben, zúgó de szordinós, udvarias lármával. Egymás-mellé szurt fejek, amelyeken ócska számkalapok és taplósapkák trónolnak kedves összevisszaságban. Az erkély alatt megszólal egy falusi cigánybanda. Az erdélyi román himnuszot huzzák. A tömeg idomtalánul előbb néhány sikertelen kísérlet után próbál együtt tartani a zenével. Aztán a tömeg énekelni kezd. Nyolcezer hang egyszerre, ütemesen. Az erkélyről, mint egy dirigens, Hategan Emil irányítja ezt a hatalmas kórust. Egymást követik a hazafias dalok. Olykor megszakad az ének és a fellobogozott erkély felé rivalg a tömeg:
— Eljen a nemzeti parasztpárt! Eljen Maniu Gyula!

Az énekek elhangzanak. Dr. Buteanu Aurel, a „Patria” fiatal felelőse beszél. — Szombat óta ünnepelek. Mindenki érzi, hogy új idők szele fúj át az ország fölött. Az igazságosság uralma jön el. Még Bukarestben tanácskozások folynak. Még beszélnek róla, hogy

Avereseu és Iorga (le velük — zúgja a tömeg) jöhetnek. De az ország csak egyet akar: Maniu Gyulát. (Eljen, hurra... percekig tombol a tömeg, a szónokot nem engedik beszélni).

Dramai jelenet következik ezután. Egy Muresan nevű chemarista diák lép elő. Közében a nemzeti parasztpárt költőjének, Cotrusnak verseskötete. Szavalja a költő „Taraul” (A paraszt) című versét. Jó szavaló: hatalmas hangnnyaggal. A tömeget valósággal faszcinálja.

A szónokok kellő hangulatban talál-

Eredménytelenül értek véget a lengyel-litván tárgyalások

Berlin, november 8. Königsbergi jelentés szerint a többnapon át folytatott lengyel-litván közvetlen tárgyalások ma eredménytelenül véget értek. A mai záróülésen Waldemaras és Zaleski beszédeket mondtak, melyekben kifejezésre vitték mindkét oldalról, hogy mennyire sajnálják, hogy a megegyezés nem sikerült. A népszövetségi tanács decembri üléséig a felek még egyszer meg fogják kísérteni a közvetlen tárgyalást.

Egyre hatalmasabb méreteket ölt a sztrájk és a munkáskizárás a ruhr-vidéki vasiparban

Berlin, november 8. A rajnai vasiparban a sztrájk egyre nagyobb méreteket ölt. Most már a vasfeldolgozó vállalatok azon üzemeiben is megkezdtek a munkásságnak kikézbcsített felmondások után a leépítést, a melynek eddig még teljes létszámmal dolgoztak. Több bányavállalat is a legszűkösebb mérvre szándékozik a munkát redukálni. A Vorwärts tudósítójának közlése szerint az essen munkáskizárás-

sok hatása a rajnai kikötőkben már kezd megmutatkozni. Napok óta csak egy-egy hajó indul elveto, hogy külföldre szállítmányt vigyen, Ruhortból ma indult az utolsó szállítmány Rotterdamba szűkö rendeltetéssel.

Hirdessen az Uj Keletben

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelb. Rt.
CLUJ, PIATA UNIRII 7. szám
Fiókjai: Dés, Désoszentmárton, Gyulafehérvár, Marosvásárhely és Nagyváradon. — Saját tőkét 35 millió lej.
Affiliált intézetei: Tordaaranyos Vármegyei Takarékpénztár r.-t. Tordán, Alsóhegyvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár r.-t. Nagynyed, Udvarhelymegyei Takarékpénztár r.-t. Székelyudvarhelyen és Sz.-Keresztváron, Szászrégenvidéki Takarékpénztár r.-t. Szászrégenben és népbank r.-t. B.-hunyadon. — Mindenbankügyletet legelőnyösebben végez. — Engedélyezett devizabély. Arurak árai a vasut mellett. Betéteket elfogad.

Mintát ingyen kap!

Mi okozza a

Petrol-coax

példátlan népszerűségét?

1. Óriási kalóriája. 2. Gyulékonyasága. 3. Szagtalansága. 4. Szakmentessége. 5. Aránylagos olcsósága, mert dacára, hogy ennyi jó tulajdonsággal bír, mégis olcsóbb, mint a legjobb porosz coax.

Telefon 800 szám.

Vaskályhákban, helyton-egőkben és kazánokban utólréhetetlen. Cserépkályhában éppen nagy kalóriája miatt csak óvatosan használható, nehogy klegjen a kályha cse-repe. Tegyen kísérletet!

Ingyen kap próbára egy mintazacskóval a főelárusítónál

STOTTER-CÉGNÉL
Strada Noua (volt Uj-uca) 59. szám. — Telefonszám: 800.
Már 100 kilogrammot is haza szállítunk.

Mintát ingyen kap!

„Több
Ezt a felkiáltást megjelentető „E dalára írta Oszkari szellemi élet tatkán erjesztő se. A felkiáltó sokra, helyes és erőfeszítés mi azonban u a felkiáltó, in korlati kivétel munkáját illeti Angliában, tenik, az Akad saságok tagja hogy ezt a n ményt megün inkább az előz mint a „több lási hangzana l'atfejlesztésmn Osváth Kálm reprezentál.
Pedig, mind het és meg ke jelenendő Erd ve polihistor — a maga ne álló munka: a és ezenfelül o csínyességtől gyűjtémény, n gyarnyelvű e tömkelegében Osváth Kál szellemi és k megengedheté luxust, hogy jában nyers é életünkben m felelős értékit Szerencsés mentesítette zott álnagsá me szerint m ről és minden épen ezért, n ismerés melle egész kórusa irodalmi, közé lödni fognak. Am a mű m minden külső cséri alkotóját nem volna Os hogy Erdély peinek szellem törekvéseknek hátterét/felvá títte, szintétiz is: — ez egy isítmény, mel perative hívja Sokan, ha r kerül, minden dést: vajjon Osváth Kálm len szemszögé berekről és i nek, illetve ak tége? — a jövő kell és illik, h jelen törekv vét regisztrál megdönthetel ben készül, h nak, szuggesz sával, — tehát muzeum.
Hogy Osvá tézmenyt és hangsúlyozott mény hangula amik szerénye tetek jót, alko csak izlésének gának és eles történelmi érz A végítélett ben csak az a mi haló por mi számunkra merelem céló az Erdélyi L készült, nem tékítélet prete tyeknek alkotó vagy felmérí legesek még s

"Több tisztelet!"

Ezt a felkiáltó mondatot a napokban megjelent "Erdélyi Lexikon" első oldalára írta Osváth Kálmán, az erdélyi szellemi élet fardhatatlan és javíthatatlan oroszlója, kritikus és szerelme-tese. A felkiáltó mondat tartalmát ő má-son, helyesebben a szellemi munka és erőfeszítés eredményeire értette. — mi azonban úgy érezzük, hogy ennek a felkiáltó, imperatív mondatnak gy-akorlati kivitele elsősorban őt, — az ő munkáját illeti.

Angliában, ha egy új lexikon megje-tenik, az Akadémia és az irodalmi tá-rsaságok tagjai bankettre ülnek össze, hogy ezt a nagyjelentőségű kultúrese-ményt megünnepeljék. Nálunk egyelőre inkább az előzetes lekicsinylés hangja, mint a "több tisztelet" megnyilvánu-lásai hangzanak a hatalmas munká-terjesztéssel szemben, amelyet Osváth Kálmán "Erdélyi Lexikon"-ja reprezentál.

Pedig, minden tulás nélkül meg le-het és meg kell állapítani, hogy a meg-jelenő Erdélyi Lexikon, — eltekint-ve poszthistori és lexikális értékeitől, — a maga nemében uttörő és egyedül-álló munka: az első regionális lexikon és ezenfelül olyan komoly, higgadt, ki-csínységű mentes essay- és kritikai gyűjtemény, mely páradanul áll a ma-gyarnyelvű erdélyi szellemi termékek tömegében.

Osváth Kálmán a maga egészséges szellemi és kulturális felkészültségével megengedte végre magának azt a luxust, hogy zavaros, káotikus, nagy-jában nyers és agyonbőfölt szellemi életünkben megpendítse az ítékezés, a felelős értéktétel hangját.

Szerencsés kézzel és hűggetlenséggel mentesítette magát az agyonlanszirozott álmagságok befolyásától és érde-me szerint mondott kritikát mindenek-ről és mindenkiről. Valószínű, hogy épen ezért, mely a "több tisztelet" im-perative hívja ki a maga számára.

Sokan, ha majd a lexikon kezükbe kerül, minden bizonnyal felvetik a kér-dést: vajon volt-e, vagy van-e joga Osváth Kálmánnak a kialakulatlan je-len szemszögéből ítéletet mondani em-berekről és intézményekről, melyek-nek, illetve akiknek belső és külső ér-teke — a jövőt illetőleg problematikus még? E kérdés lehet jogos, — ám tudni kell és illik, hogy egy lexikon, amely a jelen törekvéseit és embereinek mű-vét regisztrálja: sohasem a végső és megdönthetetlen konzekvenciák jegyében készül, hanem a jelen hangulatá-nak, szuggesztivitásának befolyásolá-sával, — tehát tükröz inkább, mint — muzeum.

Hogy Osváth Kálmán sok olyan in-tézményt és embert emelt az élre, hangszulogot ki a divatos közvéle-mény hangulatával szemben, akik és amik szerényen elvonulva, csöndben tettek jót, alkottak kiválót, — ez nem-csak izlésének joga, hanem szigorúsá-gának és éles judiciumának, esetleg történelmi érzékének folyománya.

A végítéletre jogosult bíró e tekintet-ben csak az a jóvendő lehet, mely már a mi haló porainkon át gázol új és a mi számunkra elképzelhetetlen, de is-mereken elők felé. És különben is: az Erdélyi Lexikon első kiadása nem készült, nem készültetett a végső ér-téktétel pretenziójával: a művek, ame-lyeknek alkotóit a lexikon regisztrálja, vagy felméri: nem lezártak, nem vég-legesen még s értékkövek voltak egy

pár évtized lepegész fogja igazolni, vagy nem igazolni.

Valószínű, hogy egy pár jellegze-ten "osváthkalmáni" megállapítás maj-den korrekctóra szorul: ám az is való-szerű, hogy azok a megállapítások, ta-nulmányok, felmérések, melyek az er-délyi irodalmi, politikai, sajtóviszo-

nyokra vonatkozó megállapításokat tartalmazzák, — a jelen szempontjából — megdönthetetlenül helytállóak. A változások, melyek folyamatban van-nak, megváltoztathatják e megállapítá-sok külső helytállóságát, de ez nem rontja le a lexikon jelenre vonatkozó itéletét.

Főleg pedig nem dönthetik meg azt a pretenziót, melyet Osváth Ká-lmánál senki inkább nem követelhet Erdélyben a maga és a szellemi örö-feszítés művei számára, hogy: "több tisztelet!"

Igen, több tiszteletet és elismerést!
Salamon László.

Nem kell többé engedély rádió-apparátusok felszerelésére

A kormány rendeletileg eltörölte a rádiótilalmat

(Bucuresti-Bukarest, november 9. Az Uj Kelet tud.) Európában Románia volt az egyetlen állam, melyben a közveletény és a sajtó állandó tiltakozása ellenére a sajtó törvényekkel rendszabályozták a rádió használatát. Míg a nyugati államokban a rádió már olyan népsze-rűsége telt szert, hogy minden polgár-nak megvolt a maga rádió-készüléke, addig nálunk a rádió még ma is újság, mert állítólagos magasabb szempontok miatt a kormány eddig jónak látta a hi-vatalból hivatalhoz való kilincselés rémé-vel már eleve elriasztani a polgárokat attól, hogy a rádió felszerelését meg is

kíséreljék. A Monitorul Oficial november 6-iki szá-ma végre azt az örvendetes hírt közli, hogy az eltávozó kormány végül eltörölte a közönség és a rádió közé emelt aka-dályfalat. Az új rendelet szerint a kor-mány eltörli a rádió-tilalmat a határtól 30 kilométernyi vonalról számítva az egész ország területére. Ezentúl tehát ah-hoz, hogy valaki rádiót szerelhesen fel a lakásán, nem kell egyenesen a belügy-minisztériumtól engedélyt kérnie, hanem a rádió-komissziónál töröltet egyszerű be-jelentés után mindenki akkor szerelhet fel rádiót, amikor akar.

A rádióleadó-állomásokra vonatkozóan a minisztérium úgy döntött, hogy le-adóállomások létesítésére az ostromálta-pot alatt lévő területeken a katonai ha-tóságok engedélyre szükeges, ami ez-után a rádió-komisszió elé kerül, amely végül is az engedélyt megadja. A rende-letnek ez utóbbi része is lényeges enyhítést tartalmaz az előbbivel szemben, de mert rádióleadó-állomások magánosok amugysem létesítenek, a rendelet érde-mi részének a felfelvállomásokra vo-natkozó döntést kel elfogadnunk, mely országsszerte bizonyára a lakosság által-ános meglegedésével fog találkozni.

A vasut 3.5 milliárd lejjele tartozik a belföldi gyárosoknak és anyagszállítóknak

A CFR-nek adott kényszerhitel kamatai és a szállított anyagok ellenértékének hiánya, valamint a bankok átmeneti hitelmegszorítása súlyos helyzet elé állították a vasutnak hitelező iparvállalatokat

(Bucuresti-Bukarest, november 8. Az Uj Kelet tud.) Nyolc év óta a CFR admi-nisztrációja azt a rendszert állandósítot-ta, hogy folyton hátralekban maradjon azok az üzemekkel, amelyekkel elsősor-ban a fémipari és bányavállalatoknak, valamint a különböző anyagokat szállító más iparvállalatoknak tartozik. Ezeknek az adósságoknak az összege óriásivá da-gadt, különösen azáltal, hogy az 1925 előtti rendelkezések fizetését a CFR bizony-talan időre felfüggesztette.

Három évvel ezelőtt a vasut közel egymilliárd lejjele tartozott a belföldi vállalatoknak.

1925-ben és 26-ban a CFR csakis a kur-rens szállításokat likvidálta, később pe-dig, 1927-ben és 1928-ban azokat is csak részben fizette ki. A szállító cégek átlag 5-25 százalékát kapták meg, legjobb esetben, a vasutnak eladott áruk vagy az elvégzett munkák értékének. Tekintet-tel arra hogy az utóbbi két évben a CFR állandó deficitel dolgozott, a szállítá-sok fizetése is egyre nehezebben tör-lént és a hitelezők havonta, vagy két-havonta alig tudták követelésük öt-tíz százalékához hozzájutni.

Az egészen régi, valamint az újabb ere-detű tartozásokhoz most hozzájött a folyamatban lévő anyagszállítások ösz-szege is, így például a fűtőanyag, az új és javított gördülőanyag, valamint egyéb vasúti anyagok ára, amelyet még ki sem utaltak. Megképzelt pontosságú számi-tások szerint december 31-ig a CFR bel-földi magántartozásai el fogják érni a 3-3.5 milliárd lejt.

Ez a fantasztikus adósság, amely után a vasut természetesen egy bari ka-matot sem fizet, igen súlyos helyzet-be sodorta a belföldi iparvállalatokat

Ma, amikor a bankjegyforgalom mester-séges módon egy önkényesen megállapított limithez van kötve, amikor csak olyan nehezen és olyan drágán lehet hi-telhez jutni, a vasutnak szállító iparvállalatok képtelenek bizonyítatlan időre hi-telt nyújtani három és félmilliárd lej erejéig. Egy ilyen horribilis tőkének a magángazdasági forgalomból való hiánya katasztrofális eredményekre vezethet és

már is több áldozatot követelt meg. A belföldi ipar, amelyet éppen az ál-lamnak kellene támogatnia, akarata el-lenére az állam bankárja lett, egy olyan bankár, aki természetben folyósítja a hi-teleket, de nem tudja sem azt, hogy mikor, sem azt, hogy miképpen fog hoz-zájutni követeléséhez. A legutóbbi nyá-rig az érdekelt vállalatok még tudtak se-gíteni magukon azáltal, hogy nagy nehe-zen szereztek valamelyes, de sohasem elegendő visszleszámitolási hitelt a Creditul Industrialtől, vagy pedig uszora kamatra vettek fel magánkölcsönöket.

Az utóbbi időben a Creditul Indus-trial nagyrészt visszavonta a hi-teleket, miáltal még a legszolidabb vállalatok is, amelyek hatalmas ak-tívával rendelkeznek, a legkínosabb helyzetbe kerültek.

miután nem tudnak hozzájutni a CFR-től járó pénzükhöz. A helyzet annál su-lyosabb, mert igen sok vállalat a CFR-nél fekvő pénzt is hitelbe vette s mint-hogy azt nem bírja megkapni, újabb hi-teleket volt kénytelen igénybe venni és az így kétszeresen fizetett kamatok felemész-tették sokszor az egész esedékes köve-telést.

Az állami és vasuti követelések behajt-hatatlansága nemcsak az érdekelt válla-latok existenciáját veszélyezteti, hanem az ipari munkások fizetéseinek a kenyé-rét is. Már eddig is igen nagymértékű munkáselbocsátások tör-téntek, különösen a fémipari üze-meknél és a szénbányáknál.

A kormány váratlan bukása még inkább akut jeleget ad ennek a problémának. A lej stabilizálására és a CFR újjáépítésére szolgáló külföldi kölcsön közeli megkötésének reményében, amely köl-csönnel a vasut tartozásait is kifizethék, a különböző érdekelttek eddig halgatolá-gosan türelmi álláspontra helyezkedtek és nem zaklatták a vasutat, hanem régi bankösszekötéseik végső kihasználásá-val igyekeztek segíteni magukon. Most azonban, miután a politikai változások következtében a kölcsön megkötése és fo-lyósítása halasztást fog szenvedni, a bankok ismét revizió alá kezdtek

venni adósaik folyószámlát, mert ezt diktálja az óvatosság és ez a hitel megszorítás a CFR hitelezői és szállítói részére egyenesen katasztrofális jelentőségű

Az iparvállalatok a Creditul Industrial-tól nem számíthatnak semmire, viszont az ipari hitelintézet az általa régebben folyósított elégtelen hitelek fejében any-nyira megkötötte ezeket a vállalatokat, hogy nem fordulhatnak más pénzügyi-tervezetekhez hitelért. Nem fordulhatnak a Ban-ca Nationalához sem hosszabb lejratu hitelekért, mert a jegybank a CFR utal-ványait nem tekinti kereskedelmi anyag-nak és így nem számíthatja le azokat. Sőt,

ha valamely iparvállalat adót akar fizetni, az állam nem fogadja el a CFR kiutalásait,

amelyek kifizetését maga a vasut is meg-tagadja, ha az illető vállalat véletlenül szintén tartozik azokért a szállításokért, amelyeket a vasutnak eszközölt.

Ez a súlyos anomália annyira meggy az abszurditásban, hogy például egy ipari vállalat, amelynek bizonyos szállításo-kért meg kell kapnia a leszállított anyag értékéről szóló kiutalást, ezt az utalványt nem kapja meg, amíg előre készpénzben ki nem fizeti a horribilis iktatási és bé-lyegilletékeket és csak miután befizette az államhoz ezeket a százezres, sőt sok-szor milliók illetékeket és az árut is ré-gen leszállította már a CFR-nek, kez-be kap egy kiutalást, amelynek hónapok-on, sőt éveken át semmi értéke nincs, minthogy kifizetésére semmiféle termi-nust nem ad a vasut. Az ország gazdasá-gi léte most abban bizik, hogy az új kor-mány találni fog valamilyen megoldást, amely minél előbb végetvet ennek a tart-hatatlan és súlyos következménnyel járó helyzetnek.

*Olcsó gramafon és legjobb lemezek a "Safuth"-ban Cluj. P. M. Viteazul. Kérjen ingyen katalógust.

Hirdessen az Uj Keletben

Év végén 24 milliárd lejre emelik a bankjegyforgalmat

A lejtabilizációra való tekintettel változott meg a Banca Naționala egész pénzügyi politikája

(Bucuresti-Bukarest, november 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Banca Naționala október 27-iki jelentése, mint megirtuk óriási feltűnést keltett nemcsak pénzügyi és gazdasági, hanem politikai körökben is. Ez a jelentés ugyanis lényegesen eltér a jegybank szokásos kimutatásaitól. Legfeltűnőbb ebben a jelentésben a bankjegy forgalomról szóló tétel, ahol a jelentés 21 milliárd 959 millió lejt mutat ki az október 20-iki 21 milliárd 681 millió lejjel szemben. Tekintettel arra, hogy az állam és a Banca Naționala között 1925-ben létrejött konvenció a bankjegyforgalom limitjét 21 milliárd 70 millióban állapította meg, az új helyzetjelentésből az tűnik ki, hogy a jegybank közel 890 millió lejjel lépte túl a bankjegykibocsátási maximumot.

Meglepetésként hatottak a lezárt statisztikai tárcza adatai is, amelynek 1 milliárd 443 millió lejes visszofejlődés mutatkozik.

Ez a csökkenés minden valószínűség szerint onnan származik, hogy az eddig a Creditul Industrial részére adott lezárt statisztikai hiteleket a Banca Comerciala Italiana si Romana számlájára írták át. Sok találgatásra ad okot az aktívák oldalán szereplő ugynevezett különböző tételeknek 1 milliárd 336,6 millió lejről 3 milliárd 204 millió lejre történt felemelése is.

Mindezekre a változásokra vonatkozólag a Banca Naționalánál megtagadnak bármilyen felvilágosítást.

ami tág teret nyújt a különböző kombinációknak. Az egyik ilyen plauzibilis magyarázat amelyről az Uj Kelet hírt is adott, az volna, hogy miután az állami bevételek terén közel 8 milliárdos deficit mutatkozik, ami bémítólóg hat az államgépezet működésére, minthogy a tisztviselőket és nyugdíjasokat csak a legnagyobb ügyvel-bajjal tudták ebben

a hónapban részben kifizetni, a kincstár kénytelen volt a bankjegyforgalom szaporításához folyamodni. Más vélemények szerint a Banca Naționala legutóbbi helyzetjelentésében mutatkozó változások és új tételek Bolgert, a Francia Bank mellett működő tanulmányi ügyosztály aligazgatójának javaslatára kerültek be oda és

a lej stabilizálásával vannak összefüggésben.

Epen ezért ezeknél a tételeknél további fokozatos változás várható ahelyett, hogy brüszk módon változtatnák meg azokat.

A bukaresti „Argus” érdekes értesülése szerint a Banca Naționala a júliusi felhatalmazás alapján, amelyben devizakészletének szaporítására kapott engedélyt, december 31-ig állandóan emelni fogja a bankjegyforgalmat amely az év végén el fogja érni a 24 milliárd lejt.

Hármas bizottságot küld ki a városi tanács a telepadók ügyében

(Cluj-Kolozsvár, november 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) A városi tanács állandó választmánya az elmúlt napokban kezdte tanulmányozni a jövő évi költségvetés egyes teteleit. A tanács úgy határozott, hogy mindenképp az előző évi zárszámadást készítik el, hogy aztán meg lehessen állapítani, hogy az elmúlt évben hogyan alakultak a bevételek s a kiadások. Az új költségvetés elkészítésénél minden valószínűség szerint tekintettel lesznek azokra a panaszokra, amelyek az elmúlt évi költségvetés egyes pontjai ellen felmerültek. Így többek között különösen a telepadó ellen hangzóttak el panaszok. A kereskedők tulajágasnak találták s nem egyet közülük annyira súlyosan érintette meg üzletét, hogy alapjában rendítette meg üzletét.

A múlt évi költségvetésben előirányzott telepadóban kivett összegek nagyságát mi sem igazolta jobban, mint az, hogy maga a belügyminisztérium utasította a kolozsvári városi tanácsot annak leszállítására. A kolozsvári kereskedők azonban ezt a leszállított telepadót is igen magasan találták és ezért arra kérték a városi tanácsot, hogy a jövő évi költségvetés elkészítésénél vegye figyelembe, hogy a kereskedők a telepadónak még fokozottabb mértékben való leszállítását kívánják.

A városi tanács állandó választmánya a panaszokra való tekintettel úgy határozott, hogy még az új költségvetés elkészítése előtt tanulmány tárgyává teszi a telepadókat, hogy ezzel elejét vegye a későbbi nehézségeknek, amelyeket a telepadókérdés vonhatna maga után. A tanács háromtagú bizottságot küldött ki a kérdés tanulmányozására. A bizottság

szítése előtt tanulmány tárgyává teszi a telepadókat, hogy ezzel elejét vegye a későbbi nehézségeknek, amelyeket a telepadókérdés vonhatna maga után. A tanács háromtagú bizottságot küldött ki a kérdés tanulmányozására. A bizottság

egyik tagja az állandó választmány egyik tagja lesz, de semmiesetre sem a pénzügyi osztály vezetője. A bizottság másik tagja mint szakértő dr. Serban Mihály, a nagytanácsból kerül ki. Harmadik minden valószínűség szerint Gutfried Adolf lesz, aki a kereskedők érdekeit foga képviselni a bizottságban. A hármás bizottság a kérdés tanulmányozása után jelentést fog tenni a városi tanácsnak, amely ennek alapján fogja meghozni döntését.

Folytatódnak Lembergben az ukrán zavargások

Több halottja és sok sebesültje van a lengyel-ukrán összeütközésnek

Lemberg, november 8. Lembergben az ukrán diákok zavargása által előidézett izgalom még nem csillapodott le. A rendőrség az ukrán diákok internátusában tartott házkutatás alkalmával a ház pincéjében nagymennyiségű robbantószeret foglalt le.

A november elsején véres ukrán forradalmi eseményekkel kapcsolatban a rendőrség számos egyént letartóztatott.

A tüntetések alkalmával megsebesült személyek száma sokkal nagyobb, mint az első jelentések közölték. Száználvan kórházban ápolat sebesült között harmincegy rendőr van. A hatóságok szigorú vizsgálatot indítottak a forrongás előkészítésének földerítésére.

Egy nagyobb tüntető csoport szombat délután betört azokba az épületekbe,

ahol ukrán intézmények és hivatalok vannak. Így az ukrán nemzeti házban, az ukrán szakszervezetekben és a másik lemergi ukrán napilap szerkesztőségében a tüntetők nagy pusztításokat végeztek.

Szombat este a lengyel és az ukrán diákok ismét összeverekedtek. A lengyel diákok az ukránok fejeiről letették a sapkát, mert a sapkák színét provokációnak tekintették. Ezután a lengyel diákok hazafias énekeket énekelve az ukrán utcába vonultak, ahol számos házba betörték és a lakosságot bántalmazták. Miután a rendőrség az utcából kiszorította a lengyeleket, a diákok a zsidó negyedbe vonultak, ahol néhány zsidó üzletet kiraboltak.

Butoránleszállításra

határoztuk el magunkat, hogy üzemünk munkásait foglalkoztathassuk, ha tehát

olcsó és jó butort

Büsenderfer, Stingl, Wirt, Productivgenossenschaft és Hoffmann

zongorát, pianinót,

akar vásárolni, ne sajnálja az utat Marosvásárhelyre és tekintse meg

Székely és Réti

butorgyár Rt.

batalmas raktárát. Hiteleképességnek kedvező fizetési feltételek

Az örök jég birodalmában akarják a modern emberiség pantheonját felállítani

Az örök jég pompásan konzervál évezredekken keresztül is. Az északsarki múzeum fontos tudományos rendeltetése

Moskva, nov. 8. Az északsarki tájakon végzett tudományos kutatások alkalmával az egyes expedíciók számos esetben találtak évezredekkel ezelőtt kiveszett mamutok kitünően konzervált testeit, amelyek évezredekken keresztül az örök jég rétegeiben feküdtek. Azonkívül

különböző sarki állatok, medvék, rókák testét találták meg a jég által elborítva konzervált állapotban. Ez a tapasztalat a sarki vidékek fel-

kutatásával foglalkozó orosz tudósokban azt az ötletet vetette föl, hogy valahol Szipériában, vagy pedig az örök jég országában óriási jégmúzeumot kellene építeni, valóságos jégtermekkel és teljes belső jégberendezéssel, amelyekben a mai faunát és florát, valamint emberi testeket konzerválnának.

Az oroszok ezt a múzeumot nemzetközi intézménynek akarják tekinteni s úgy vélik, hogy a különböző államok tudó-

mányos társaságai aránylagos tökével járuljanak hozzá felépítéséhez. Ectőlközeli nemzetközi ankét összehívását javasolják. A múzeumban elsősorban a ma élő különböző emberfajtaikat és típusokat akarják az utókor számára konzerválni. Sőt arra is gondolnak, vajjon a földteremben nem kellene-e konzerválni azokat az embereket, aki valamely módon az emberiség s a kultúrának nagy szolgálatot tettek, úgyhogy ez az északsarki múzeumi terem az emberiség modern pantheonja volna. Azonkívül az állatvilág minden fajtajának egy-egy példányát is elhelyeznék a múzeumban. Így az eljövendő tudományos munkának felbecsülhetetlen értékű szolgálatot tennének.

A „Pluga Trumpeldor” héber népdal-estélye

A kolozsvári Trumpeldor somérek, akik működésükkel erdélyiszerte szimpátiát váltottak ki és akik különösen a kolozsvári cionista mozgalom terén mindig oly méltóan képviselték a legendás emlékeztető zsidó nemzeti hőst Trumpeldor Józsefet, november 10-ikén szombaton este, félkilenc órai kezdettel egy héber népdal-estély keretében fogják megrendezni első nyilvános estélyüket a katolikus gimnázium dísztermében.

A Trumpeldor somérek eddigi működésükkel példát mutattak a zsidó ifjúságnak arra, hogyan nevelődjék zsidó szellemben és egyúttal hogyan szolgálja a zsidó reneszánszot is. Elsősorban a sportot kultiválják, de ezt sohasem választják el a szellemi neveléstől, különösen a zsidó szellemi neveléstől. Szorgalmasan kultiválják a héber nyelvet. Tulajdonképpen népdal-estélyükkel is a héber nyelv kultuszának kívánják propagandát csinálni.

A szombat esti műsort román nemzeti himnussal nyitja meg a Pluga-Trumpeldor, majd a következő számokkal fognak szerepelni: Palesztinai chaluca dal. Eskü. Bagalim gyászdal (melodráma) Heaviv (tavasz ébredése). Tancs trió előadja három leány és három fiú énekkar kísérettel. Herzl gyászinduló. Hurra, hurra hurra Jisrael. Trumpeldor gyászinduló. Szébbnél-szebb héber dalok után nemzeti és chaluca táncok, majd újra dalok következnek.

Szobatapéták

nagy választékban kaphatók a

BERNÁT

papirosáruházában
Cluj-Kolozsvár, Fötér.
Gyári lerakat!

Az Erdélyi Keren Hajjeszód nagynevű vendégének, Dr. Abeles Ottó, a Wiener Morgenzeitung v. főszerkesztőjének művel:

Die Genesung

Költemények. Ára kötve 60 lej.

Besueh in Erez Israel

A szerző legutóbbi palesztinai tanulmányútjának leírása. Ára kötve 62 lej.

Kaphatók az Uj Kelet könyvcsfályában.

Hirdessen az Uj Keletben

A „Szal

A bécsi egyvil a „Szal” amely egy tartja heti egyik tagja egyik gyűlés idegen nem mint az egy val ismertete ezután zava eszincere. lepő figyelt sület tagjai. zöld asztal k tó zoológus de van köz fesszor is.

A clubba a tagnak tu nem is egy a lusnak, de a is egy teknő lamandert ké ezeknek az á tenvészésév dekében het den egyes t mében. Van gyók között gát, van akik fehet utat m a csuszomás lelkes tag mánysonijia gds is ezekt éséről folyik aktuális kérd tudná, hogy vesz véletle hinné, hogy kongresszus mondja a me On megörbő nagy menny legyet. Majd torja fejlődés szok röpköd telnek el és letegetések nek exotikus tel.

Hihetetlen, foglalkozik val és figyel rez velük. A elmondja nek ükes kisérle teknősbékák pusztulnak r logia történe kérdi beszél dós a kroko minden nap egy vitámin láta a teknő különböző hal nagy túleren gyönyörűen bécsi termés kesége. Szon tag nekem. E vált meg ke mely annyira kertnek kell sikerült neki megszoktatni módszere sz adódó kérdé husz kilöncn csa állatjait, talam bérház

No addig, a teljesítm ban. lé E Eladás m

A „Szalamander“-club

A bécsi egyesületek között kétségkívül a „Szalamander“ a legérdekesebb, amely egy gyönyörű clubhelyiségben tartja heti összejöveteleit. Az egyesület egyik tagja meghívott nemrégiben egyik gyűlésükre, amelyen különösen idegen nem vehet részt. Protektorom mint az egyesület belépni óhajtó tagjával ismertette meg a jelenlevőkkel és ezután zavartalanul folyt az érdekes eszmecsere, amelyet az idegen megismerő figyelemmel hallgatott. Az egyesület tagjai, mintegy huszan, akik egy zöld asztal körül ülnek, muzéumlátogató zoológusok, legtöbbször diákok, de van közöttük néves, egyetemi professzor is.

A clubba való belépés előfeltételül a tagnak tulajdonában kell lennie, ha nem is egy aligatornak, vagy krokodilnak, de az újonnan felvett legalább is egy teknősbékát, gyíkot vagy szalamandert kell otthon neveljen. A club ezeknek az állatoknak a nevelésével és tenyésztésével foglalkozik és ennek érdekében heti vitastélyeket tart. Minden egyes tag szakember a maga nemében. Van olyan, aki a mérges kigyók között ismeri ki nagyszerűen magát, van akinek a teknősbékről nem lehet utat mondani, de mindegyik fajtát a csuszomászoknak egy borzashajú, lelkes tag képviseli fanatikus tudományosságjal. Természetesen a társalgás is ezeknek az állatoknak a neveléséről folyik és együtt vitatnak meg aktuális kérdéseket. Ha az ember nem tudná, hogy egy magánclub gyűlésén vesz véletlen szerencséből részt, azt hinné, hogy egy természettudományi kongresszusra tévedt be. Valaki ezt mondja a melletttem ülő fiatalembernek. On megpróbálhatja neki szállítani egy nagy mennyiségű elsőrangú kvalitású legyet. Majd melesen érdekli a torja fejlődéséről. Kérdések és válaszok röpködnek a levegőben és órák telnek el észrevétlenül a tudományos fejtegetések között, amelyek az idegennek exotikus beszélgetésként tűnnek fel.

Hihetetlen, hogy mennyi türelemmel foglalkozik mindegyik a saját állatával és figyelemmel kíséri a kísérleteket végrehajtókat. Az előzőekkel beszélgetek, aki elmondja nekem az egyik tag egy érdekes kísérletét. Ismeretes, hogy a teknősbéka a fogságban könnyen elpusztulnak ráchitisben. Az illető tag logia történetében. Mint saját gyermekéről beszél a szimpatikus, fiatal tudós a krokodilról, melyet most is minden nap meglátogat, hogy saját egy vitámban gazdag anyaggal táplálja a teknősbékát — a táplálékot különböző hajak husából állította össze nagy türelemmel — és a teknősbéka gyönyörűen fejlődött, úgy hogy ma a bécsi természettudományi intézet büszkesége. Szomorúan mondja el az egyik tag nekem, hogy milyen nehéz szívvél vált meg kedvenc krokodilusától, amely annyira megnőtt, hogy egy állatkertnek kellett adományozza. Pedig sikerült neki az állatot növényeledelre megszoktatni, mi eddig náratlan a zoodomszere szerint táplálhassa. Magától adódó kérdés az, hogy hol tartja ez a husz különönek elkönyvelt ember furcsa állatjait. Bécs nagy és barátságos bérházai között. A válasz elké-

szembő. A legtöbb csuszomászó a lakásokban él gazdájával, sokszor még butorított szobában is. Az állatok nem csinálnak az embernek semmi bajt, ha szeretik őket, mondja az egyik fiatal ember, miért ne legyen az ember velük egy fedél alatt? Csak a vízi teknősbéka kellemetlen lakótársak, mert kellemetlen szaguk van, de ezt is meg lehet szokni, mondja az egyik szimpatikus szomszédem, éppen úgy, mint az éjjeli kurutyálását a békéknak. Mond-

ják, hogy az egyik tag majdnem áldozatul esett tudományozománának. Az illető tudós szokása az volt, hogy este mindig megállapította az ujjával, hogy kigyói jól emésztették-e. Egy alkalommal az egyik mérges kigyó lakótársá beléharapott ujjába, úgy hogy önkívületi állapotban támolygott egy kórházig, ahol az ellenméreg megmentette a biztos haláltól. Azért ezirányú szórakozását most sem adta fel. Továbbra is lelkes látogatója a „Szala-

mander“-clubnak.
Bucsub veszek a club lelkes tagjaitól és miután megígérem, hogy legközelebb előadást tartok csuszomászomról, elhagyom a club helyiségét. A ruhatáros, aki kabátomat feladja, zavartan ugrik fel megijedésemkor a székről. Egy kis teknősbékával játszott és én most megzavartam tudományos munkájában.
Benczel Béla.

A francia pénzügyi körök Poincaré, vagy Briand kinevezését várják

Páris, november 8. Az „Excelsior“ közli, hogy Poincaré tegnap egész délután a pénzügyminisztériumban tartózkodott, ahol előkészítette az ügyek átadását reszortjában az utódnak. A lap ebből azt a következtetést vonja le, hogy a lemondott kormányelnök meg abban az esetben sem vállalná a kormányalakítási megbízást, ha a köztársasági elnök tényleg szerepet szánna neki.

A mai déli lapok szerint másnak mint Poincarénak kormányalakítása nem következhetik. A köztársasági elnök egyébként folytatja a politikussal megbeszéléseit. Ma a szociáldemokrata pártvezérek kihallgatása került sorra. Döntés a hónap nap folyamán várható.

Páris, november 8. Doumergue köztársasági elnök ma több szenátort és

más vezető politikust fogadott kihallgatáson, akikkel hosszabb-rövidebb ideig tárgyalt. Ezek a tanácskozások nem vitték nagyon előre a kormányválság megoldásának ügyét. Az újsírók a kihallgatás után megkérdezték valamennyi politikustól, hogy mi az impressziója a válságot illetően, mire mindannyian egyöntetűen odanyilatkoztak, hogy a válság minden valószínűség szerint a szokottnál tovább fog tartani, mert a köztársasági elnöknek még nem sikerült a nehéz helyzetben megtalálnia a leharmarkodott döntést, nem akar hozni. Újabb politikuskok audienciára meghívását várják.

Páris, november 8. A lelépett kormány előterjesztése folytán ma került tárgyalásra a francia kamarában Franciaor-

szágnak Angliával szemben fennálló tartozása, valamint Amerikával szembeni adosságának ügye is. Nem kétséges hogy a kamara jóvá fogja hagyni a tartozások rendezésére irányuló javaslatokat, mert a jóváhagyás ezekben az ügyekben már csak formalitás. A francia kormányok ugyanis eddig már ép úgy teljesítették a két hitelező állammal szembeni kamatfizetési és résztörlesztési kötelezettségeiket, mintha a pénzügyi műveletek a törvényhozás által jóváhagyattak volna.

Páris, november 8. A tőzsde optimista irányzatot vett fel a legújabb helpolitikai hírek hatása alatt. A francia papírok megszárdultak. Pénzügyi körökben biznak Poincaré, vagy Briand kormányalakításában.

Egyre katasztrófálisabb méreteket ölt az Etna lávaömlése

Nápoly, november 8. Cataniaiból jelenti a Stefani távirati iroda tudósítója, hogy az Etna erupciója egyre hatalmasabb méreteket ölt. A főkráteren kívül számos mellékráter formalódott ki a hegycsúcson és minden részen és kráteren át ömlik a füstölő, forró lávafolyam. A láva előtörtte Carubia, Fiume di Peletto és Mascali községeket.

Ez utóbbiból csak a templomtorony és egynéhány emeletes ház magasba szökő kupolásterű csúcsa maradt meg, a többi eltemette a láva. Veszélyeztetett helyzetben vannak Pia di Monte, Mortolin, Nardelli, Nunziata és Pietri Cello községek is.

Valószínű, hogy a hatóságok a delután folyamán kénytelenek lesznek kiadni a rendeletet a falvak kiürítésére is, metr másépek nem lehet a lakosság életbiztonságát illetőleg a felelősséget viselni.

Legújabb jelentések szerint közlik, hogy a Messina-Catania közötti vasútvonal menthetetlen. A lávafolyam ma estig ötszáz méteres szélességben átlépi a vasútvonalat s az éj folyamán eljut a tenger partjára.

Ponti tanár, az Etna krátere közelébe épített meteorológiai állomás vezetője tegnap repülőgépen megközelítette az erupciós központokat. Kijelentette, hogy a lávaömlés sokkal nagyobbarányu, mint az Etna utóbbi kitérésai alkalmával volt tapasztalható s valószínű, hogy az erupció nem kevesebb, mint öt-hat hétig fog tartani. Ponti professzor a repülőút után Turatti közmunkaügyi miniszter vezette végig a veszélyeztetett területen s merések után megállapította a miniszter

jelenlétében, hogy Macatiban a láva vastagsága helyenként a 30 méter magasságot is meghaladja.

Emberéletben szerencsére még nem esett kár, mert a hatóságok figyelmessé lettek már egy héttel ezelőtt a földalatti morajlásra, valamint a hatalmas zivatar után beállott sűrű villámokra, melyek a kitérés rendszerinti előjelei és a közvetlenül veszélyeztetett falvak népét azonnal kitelepítették.

A Messina-Catania közötti vasútvonal műszaki berendezéseit, sőt a vasúti sínket és a talpfákat most szedik fel és igyekeznek megmenteni a lávaömlés elől. Catania és Messina között megkötöztették a hajóforgalmat és a táviróállomások mellé többhelyütt szikratávírókat szereltek fel, hogy a táviróvonalakban beállhat esetleges összeköttetések megszakadása a veszélyeztetett vidékeket ne vágja el a külvilágtól.

A szociáldemokraták megegyezésre léptek a nemzeti parasztpárttal

(Cluj-Kolozsvár, november 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kormány bukása után a politikai eseményekkel kapcsolatban többek között azt a hírt kolportálták, hogy a szociáldemokrata párt vezetősége ajánlatot tett Lupunak arra vonatkozólag, hogy az esetleges választások során a két párt egységes listával induljon a választási küzdelmekbe. Ezt a hírt mah ivatalos forrásból megcáfolták de cáfolatot nyert a szociáldemokrata kolozsvári tagozatának tegnap esti közgyűlésén is, ahol éppen a párt elnöke, dr. Lucian Sándor jelentette ki, hogy tulajdonképpen Lupu volt az, aki ajánlatot tett a szociáldemokrata pártnak a kollaborációra, de a pár ezt az ajánlatot kategorikusan visszautasította.

A szociáldemokraták tegnap esti közgyűlésén a párt aktuális politikai problémáit vitatták meg a kormánykriszissel kapcsolatban. A gyűlést Ujhelyi párttitkár nyitotta meg, majd dr. Lucian pártelnök kezdte meg beszámolóját bukaresti utjáraik eredményeiről. Beszédének bevezetőjében a Bratianu-kormány működésére pillantott vissza.

— Az Okiráltság — mondotta — és a világháboru után a csatolt területek lakossága hiába harcolt éveken keresztül a Bratianu-dinasztia ellen, amely oligarchikus kormányzati módszerrel lehetetlenné tette, hogy a munkássztyál kivergődjön az elnyomatás alól s megjelölje pozícióját foglalja el az ország normális életében. A Bratianu-kormány elleni harc már azáltal is meddővé volt téve, hogy befolyást gyakorolt a magasabb körökre is. Kezében tartotta az ország gazdasá-

gi életének irányítását, a töké, a bankokat s így a maga önző céljait mindig keresztül tudta vinni. Még a legnagyobb optimisták sem remélték, hogy a Bratianu-dinasztiát alapjaiban lehessen megingatni s hogy azután a nép legyen az, amely az alkotmány által biztosított jogait érvényesíthesse.

Ezután Lucian dr. előadta hogy a nemzeti parasztpárttal való koalíció eleinte csupán arra irányult hogy az oligarchikus Bratianu-dinasztiát közös erővel megbuktassák. A hosszas ellenzéki harcok során azonban a nemzeti parasztpárt vezeterei is meggyőződhetek arról hogy az ország vezetőinek elsősorban a népre és a munkásságra kell támaszkodnia, ha az igazi jólétet akarják megvalósítani. A demokráciáért folytatandó további küzdelem érdekében tehát szükség van a koalíció fentartására s éppen ezért bukaresti tartózkodása alatt ilyen irányban folytatott tárgyalásokat Maniu Gyulával.

Dr. Lucian beszéde után German pártvezetőségi tag felolvasta a közgyűlés határozati javaslatát, mely szerint a szociáldemokrata párt a végsőkig folytatja a harcot a munkásság jogainak kiverekedéséért, melynek érdekében a pártvezetőséget megbizni, tegye meg az előkészületeket a választásokra.

— Dr. Mandel fordító iroda Str. Ra-tiu 3. Telefon 831. Román, angol, francia, német, olasz, szláv fordítások, levelek, kérvények, tudományos, irodalmi és közgazdasági cikkek. Másolások, sokszorosítások.

Ne vegyen Rádiót

addig, amíg nem hallotta az **ELECTRICA** szenzációs teljesítményű gépeit. Díjtalan bemutatás **Rádió-Szalonunkban**. Kívánságra bárki lakásán vételkötelezettség nélkül készülékeinket üzembe helyezzük. Alkatrészek nagy raktára.

ELECTRICA

Cluj, Piata Unirii No. 28.

Eladás nagyban és kicsinyben!

Eladás nagyban és kicsinyben!

november 9.
nyilvános tökével
hívását javasolják
ban a ma élő kü-
és típusokat akar-
konzerválni. Sőt
jön a főterem-
zerválni azokat az
y módon az embe-
nagy szolgálatot
szaksarki muzeu-
g modern pan-
ül az állatvilág
egy példányát is
ban. Így az eljő-
nkának felbesül-
lot tennének.

Impeldor
Estélye

Impeldor somérek,
rdélyszerte szim-
akik különösen a
galom terén min-
selték a legendás
eti hőst Trumpet
10-ikén szomba-
kezdettel egy hé-
ében fogják meg-
es estélyüket a
sztermében.
k eddigi működé-
a zsidó ifjúság
ödjék zsidó szel-
gyan szolgálja a
Elsősorban a
ezt sohasem vá-
teveléstől, külö-
neveléstől. Szor-
a héber nyelvet,
-estélyükkel is a
k kívánnak pro-

román nemzeti
a Pluga-Trum-
ező számokkal
lesztinai chalu-
gyászdal (melo-
bredsége). Tán-
ny és három fiu
erzl gyászinduló,
szrael, Trumpet-
onél-szebb hében
chaluc táncok,
eznek.

Érték
aphatók a
ÁT
ázában
Fötér.
kat!

en Hajje-
vendé-
les Ottó,
tung v. fő-
művel:

Sung
ötve 60 lej.
z Israel
palesztinai
írása. Ára
ej.
vvsztályában.

Keletben

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánsg zsidóság napilapja.

Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámor Ferenc.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak írás megjelölésével engedjük meg.

Az Uj Kelet fiókszerkesztő-ségei és fiókkiadóhivatalai

Ertesítjük olvasóinkat, hogy vidéki szolgálataink reorganizálása során fiókszerkesztőségeinket és fiókkiadóhivatalainkat a következők vezetik: Szatmáron Izsák Arnold, Aradon Bihari Miklós, Temesváron Fried Miksa, Maramaroszigeten Schön Dező

— Az új császár trónralépését óriási pompával ünnepli meg Japán. Tokióból jelentik: Hirohito, az új japán császár trónralépését soha nem látott pompával ünnepli meg az egész Japán. A Félkelet Nap Országának legkisebb faluja is virág- és zászlótengerben pompázik, esténként pedig színes lámpionok végláthatatlan sorai hirdetik, hogy a legcsodásabb keleti ország új uralkodót kapott. Az ünnepségek, amelyeknek programja egy teljes hetet tölt be, tegnap délelőtt kezdődtek meg, amikor a japán mikádók három szent ereklyéjét, a kardot, a tükröt és az ékszerket Tokióból nagy pompával az ősi koronázó városba, Kyotoba szállították. A japán mikádó trónralépési ceremóniájának legérdekesebb mozzanata tegnap zajlott le, amikor évszázados szertartások keretében „közölték” a Nap Istennőjével, hogy Japán trónjára új uralkodó került. De az ünnepi hét minden napjának meglesz a maga színes szertartása, amiknek végzetével november 16-án a tokiói palota dísztermében bankettet adnak a külföldi hatalmak tiszteltétére, a második banketten pedig az ifjú uralkodó pár jelenlétében háromezer meghívott vendégeknek meg.

— A szovjet berlini aukcióján eddig három millió márka folyt be. Berlinből jelentik: Az oroszországi műtárgyak aukcióján, amelyet a szovjet a Lepke egészre alatt rendezett, az első pár napon már három millió márka bevétel volt. A Berlinben élő orosz emigránsok nagy elkeseredéssel nézik, hogy az értékes kincseket, amelyek nagyrésze családjaik magántulajdonában volt hogy kótyavetéli el a bolsevista kormány.

— Amerikai sajtótröszt csempészte a potyautast a Zeppelinre. Londonból jelentik: Az angol lapok humoros telepezként közlik, hogy Clavence Terhune, a Zeppelin egyetlen po tyautasát, aki ebben a minőségben egyszerre világhírű személyiség lett, a newyorki Hearst sajtótröszt csempészte a léghajóra. A fiatal Terhune ugyanis kijelentette Newyorkban, hogy ha segítségére lesznek abban, hogy a Graf Zeppelinre jusson, az utról való benyomását közlés végett a Hearst sajtótrösztnek engedi át.

— Henry Ford nyolevanmillió lej ígér a Habsburgok négyszázéves perzsaszönyegéért. Londonból jelentik: A

Ruhák

legdivatosabban készülnék

Aron Dávidnál

ELUJ, Calea Regele Ferdinand 32.

Megalakult a világ legnagyobb trösztje

37 államra ferjed immár ki a világ legnagyobb elektromossági koncernjének működése. A „Trufina” ma a világ legnagyobb pénzügyi hatalmassága, amely tizenöt-millió font alaptőkével rendelkezik

Berlin, nov. 7. A legnagyobb csendben, az utolsó hónapokban kialakult a világ legnagyobb trösztje, amely céljával tüzte ki a földkerekség egész elektromos gazdálkodásának hegemoniáját megszerezni. A tröszt már ma is uralja az Északamerikai Egyesült Államokat, Kanadát, Délamerikát és Európa szinte összes államaiban is megvetette már lábait.

A koncern nemcsak az áramszolgáltatást uralja, hanem mindent, ami ehhez szükséges, vagy ezzel kapcsolatos, szóval a gépeket, a drótokat, a villanylámpákat is.

Az elektromos iparban már ennek előtte is voltak nagyobb és kisebb koncernek. Az első egyike, aki ezeket a koncerneket tröszté akarta kiszélesíteni, a néhány hónap előtt repülőgépből kizuhant Löwenstein belga bankár volt. Már évek óta foglalkozott avval a tervvel, hogy elektromossági trösztöt alapít Európában és azután kibocsátja csápjait a tengerentúltra is. Részben sikerült is terve. Az általa alapított „Sofina” (Société Financière de Transport et d'Entreprise Industrielle) hatalmas holding-társaság volt, amely egyesítette magában a kanadai, mexikói és spanyol elektromos műveket. A tröszt nemcsak az elektromos áramot szolgáltató műveket uralta, hanem azokban az iparágakban is domináló szerepe volt, amelyek az elektromos-

sággal összekötötésben állanak. Most egy amerikai mérnöknek sikerült megteremteni az egész világra kiterjedő elektromossági tröszt alapjait. Mr. Swope, az amerikai általános villamosági társaság alelnöke tavaly felküzdötte magát a nemzetközi elektromossági társaság elnöki székébe. Mr. Swope egyéves elnökségét arra használta fel, hogy megteremtse a világtrösztöt és ez a törekvése sikerrel járt: az International General Electric Company, Mr. Swope trösztje a minap Londonban egyesült a négy nagy angol elektromossági koncernnel, a SoGINával és a német érdekeltségekkel. A tröszt működése immár 37 államra terjed ki és „Trufina” (Trust Financier de Transports et d'Entreprises Industrielles) nevet vette fel.

A Trufina ma a világ legnagyobb pénzügyi hatalmassága, mivel a világ összes bankjai érdekelve vannak benne Morgantól, az angol és francia bankokon át a német pénzintézetekig. A Trufina alaptőkéje 15 millió font sterling.

Kétségtelen, hogy a Trufina már néhány hónapon belül uralni fogja nemcsak az áramszolgáltató ipart, de az elektromossággal összefüggő összes iparágakat és működésének hatása érezhető lesz a termelésben és az árak alakulásában is.

Monarchia összeomlásáig a Habsburgok tulajdonát képező ugynevezett Császár-szönyegének megszerzéséért Henry Ford és Rockefeller versenyeznek egymással. Mindketten 100-100.000 fontot, tehát több mint nyolcvan milliót ígértek a jelenleg angol tulajdonban levő szönyegért, amit 1535-ben szőttek és mindmáig felül nem mulott rémeke a művészi perzsaszönyegszövéseinek. Az egyik londoni szönyegszakértő kijelentette, hogy ha ezt a szönyegvet ma akarnák elkészíteni s ha a szövőművészek naponta csak 10 shilling munkadíjat fizetnének, akkor is kétszázötvenezer fontba, vagyis kétszázmillió leibe kerülne.

— Pénteken este a vérbajról tartanak vetítettképes előadást az Epiótmunkás-Othonban. November 9-én pénteken este 7 órakor rendezi a kolozsvári szakszervezetek kulturbizottsága II-ik általános vetítettképes egészségügyi előadást. Ezúttal dr. Stanca Dominic igazgató-főorvos és dr. Lőrinczy Sándor főorvos tartanak előadást. A vérbaj címmel, román és magyar nyelven. Az előadást vetítettképek és mozgófényképek illusztrálják. Belépődíj nincs. Vendégeket szívesen látnak.

— Örökre kitiltottak Magyarországról területéről egy német újságíró. Budapestről jelentik: A belügyminiszter örök időre kitiltotta Magyarországról területéről Heilig Brunó újságíró, a berlini Ullstein-lapok budapesti tudósítóját. A belügyminisztérium kommunikációja szerint Heilig a „Vossische Zeitung”-ban Magyarország ellen tendenciózus cikkeket írt, amelyek alkalmasak voltak arra, hogy az ország jóhírét a külföld előtt csorbítsák. Heilig legutóbb az egyetemi tüntetésekkel kapcsolatban azt írta, hogy Budapestet pogromot rendezték. A cikk miatt a budapesti sajtó, köztük a Pester Lloyd is, élesen támadta Heiliget, akinek most legkésőbb november 15-éig el kell hagynia Magyarországról területét.

— Szombaton indul el Budapestről az első rádióval felszerelt gyorsvonat. Budapestről jelentik: Szombaton november tizedikén délelőtt egy negyed tíz órakor indul el a Keleti-pályaudvarról az első rádióval felszerelt gyorsvonat Bécs felé, amelynek minden kocsiában minden ülőhelyhez kapcsolókat szereltek fel, hogy az utas kérésére kiszolgáltathassák a rádióhallgatáshoz szükséges telefonhallgatókat. Számos magyar tárlalmány felhasználásával sikerült a hallgatást a menet közben is zavartalanra tenni. A harmadik osztály utasai részére ugyan csak biztosítva lesz a rádióhallgatás. Néhány nap múlva a szegedi gyorsvonat valamint a nyíregyházi gyorsvonatra is felszerelik a rádiót. Az első rádiós vonat indulásával egyidőben a Keleti-pályaudvar várótermében is lehetővé teszik a várakozóknak a rádióhallgatást. Európában ez lesz az első zavartalan rádiózás a vonatokon.

— Móríc Zsigmondot felmentették a szeméremértés vádjától. Budapestről jelentik: A budapesti törvényszék Tőreky-tanácsa most tárgyalta Móríc Zsigmondnak, a kiváló magyar írónak szeméremértési perét. Móríc Zsigmond „Baleset” című novellás kötetének két darabját inkriminálta az ügyész. A törvényszék zárt tárgyalást tartott és utána kihirdették az ítéletet, amely szerint a hírneves magyar író bűncselekmény hiányában felmentették. Az ügyész a felmentő ítélet ellen felebbezést jelentett be.

— Új nyelv a siketnémák gyóntatására. Párisból jelentik: Guignon francia abbé most tartotta első litvánnyelvű gyóntatását. Ez a tizenhatodik nyelv, amelyen a tudós pap gyóntat. Tulajdonképpen azonban a tizennyolcadik, mert a tizenhat európai nyelven kívül beszéli az idő nevű nemzetközi nyelvet és a siketnémák jelbeszédét is kitűnően ismeri. Ő az egyedüli francia pap, aki siketnémákat gyóntat.

— A kolozsvári rendőrség hírei. Csütörtök délután négy órakor S. R. kolozsvári urilány öngyilkossági szándékkal a Szamosárokba ugrott. Az életunt urilányt Timár-uccában lakó szülei melették ki. Allapota nem veszélyes. Az öngyilkosság oka ismeretlen. — Kedden este a Diamandstein-féle konfekciós áruházban Györfly Sándor többszörösen büntetett betörő, kiharvánálva az üzletben lévő tolongást, felvett egy hétézer lej értékű télikabátot és észrevétlenül kiskölt az üzletből. Györfly csütörtökön délelőtt akarta a lopott kabátot értékesíteni, de a rendőrség közegeli letartóztatták. Györflyt ma átszállították az ügyészség fogházába.

— Az ausztráliai tengerészstrájk. Londonból jelentik: Az ausztráliai tengerészstrájk újabb véres zavargásra vezetett. Melbourneban körülbelül ezer főnyi sztrájkoló tömeg megronghanta a kikötőt, amelyben önkéntes munkások dolgoztak. A rendőrség hosszabb kényszerítés után a sztrájkolókra lött. Négy munkás megsebesült, köztük egy súlyosan. A lövöldözés után gyalogos rendőrök botokkal rohamozták meg a tömeget, a lovosrendőrök pedig belevágtatták. Félórai küzdelem után sikerült a rendet helyreállítani. A vidékről száz rendőrt vezényeltek Melbourneba megerősítésül.

— Kolerajárvány dühög Indiában. Londoni jelentés szerint az indiai Travancore államban kolerajárvány tört ki, amelynek máris több mint 2000 emberélet esett áldozatul. A megbetegedettek 62 százaléka halt meg. Trivandrem fővárosban energikus rendszabályokkal és kolera elleni oltásokkal sikerült a járvány továbbterjedését megakadályozni, az állam déli vidékein a tengerpartokon azonban a járvány változatlanul tovább pusztít.

— A jövő Zeppelinjének rövidebb és vastagabb ballonja lesz. Berlinből jelentik: Eckener kapitány a Wolf-íródnak azt a nyilatkozatot adta, hogy a Graf Zeppelin kitűnően megállotta a próbát, ha léghajó mostani alakjában nem is felel meg annak a feladatnak, hogy rendszeres forgalmat bonyolítson le. Sajnálatos, hogy a léghajó építésénél tekintetbe kellett venni a már kész hangár méreteit. A jövőben a leszűrt tapasztalatok szerint rövidebb és vastagabb ballont kell konstruálni. Az eddigi tapasztalatok ugyanis azt mutatják, hogy gy javított típusú modell tökéletesen meg fog felelni a célnak.

— Bonyodalmak a nagyváradi zsidó baromfivágóhid körül. Nagyváradi tudósítónk jelentik: A nagyváradi ortodox hitközségek a nagyváradi Kurländer és Ullmann cég Mihaíl Viteazul'tér 113. számú palotája mögött bérbeadott telkő volt, amelyen néhány hónappal ezelőtt megkezdtek a hitközség új háromfivágóhidjának építését. Az ortodox zsidóság évek hosszú sora óta várja az új vágóhid felépítését, mert a régi ellenes egészségügyi, mint rituális okokból súlyos kifogások voltak. Eppen ezért keltett feltűnést Nagyváradon, hogy a Kurländer és Ullmann cég ügyésze utján a belügyminisztériumhoz fordult, melyben azt kéri, hogy a cég épületében lakó magánosok panaszai miatt a minisztérium akadályozza meg a baromfivágóhid építését. A belügyminisztérium az érdekes kérést a nagyváradi városi tanács-hoz küldte vissza, mely a közeli napokban fog dönteni a kérés fölött.

A bolygó zsidó

Eugen Sue világhírű regénye két hatalmas kötetben — 400 lejtért kapható az Uj Kelet könyvoszt.-ban

K

Megségepe

(Bucaresti) Uj Kelet tud...
jönböző ipar...
cionalizálási...
iparvállalat...
dernebbül be...
frissíteni. Az...
szervezések...
részét természet...
hozni, ami...
törvény alap...
Nagyon sok...
tességet kért...
sen energiá...
ket a beföld...
igy az ilyen...
főbb iparüg...
elutasítani...
ügyminisztéri...
adott ki, ame...
tromos- ille...
portjának k...
rendelet a k...
A miniszte...
ben fogja me...
ha az erre...
portáló cég...
csak külföld...
raktól is kéri...
kell, hogy v...
wattig, transz...
Volt feszült...
ximum hat...
szállítani. Az...
elektromos gé...
erősebb tran...
Voltig bezáró...
ilyen gépeket...
mum 10 hóna...
litani.
Ugyancsak...
speciális kons

Tois Rezsó...
temesvári b...
Gyapjiipar r...
lat, valamint...
tőjt, a keres...
zett érdemei...
Comercial re...
lemkeresztjé...
vezérigazgató...
magasabb he...
ebből az alka...
barátai őszint...
keresték fel.

A kolozsvá...
mok vsárnap...
gesztéséért...
nos üzemm...
nak a vasár...
törvény mege...
kon is dolgoz

T

DEVIZA	
Zürich	—
New York	—
London	—
Páris	—
Milano	—
Prága	—
Budapest	—
Belgrád	—
Bukarest	—
Varsó	—
Bécs	—
Berlin	—

Közgazdaság

Megszigorították a villamosgépek vámentes behozatalát

(Bucaresti-Bukarest, november 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az ország különböző iparágában tapasztalható racionalizálási törekvések során a legtöbb iparvállalat igyekszik üzemét a legmodernebbül berendezni, illetve gépeit felújítani. Az üzemkibővitésekhez és áttervezésekhez szükséges gépek nagy részét természetesen külföldről kell behozni, ami rendszerint az iparpártolási törvény alapján vámentesen történik. Nagyon sok esetben a gyárak vámentességét kérték olyan gépekre, különösen energiatermelő gépekre is, amelyeket a belföldön is lehet beszerezni és így az ilyen természetű kéréseket a legfőbb iparügyi bizottság kénytelen volt elutasítani. Ezzel kapcsolatban a pénzügyminisztérium a napokban rendeletet adott ki, amelyben szabályozza az elektromos illetve áramfejlesztő gépek importjának kérdését. A nagyfontosságú rendelet a következőket tartalmazza:

A minisztérium csak abban az esetben fogja megadni a vámentességet, ha az erre vonatkozó kéréshez az importáló cég bizonyítani tudja, hogy nem csak külföldről, hanem a belföldi gyártól is kért ajánlatot. Azt is igazolni kell, hogy villamosgépeket 1500 kilowattig transzformátorokat pedig 20 ezer Volt feszültségig a belföldi gyárak maximum hat hónapon belül nem tudnak szállítani. Az 1500 kilowattnál erősebb elektromos gépeknél, a 20 ezer Voltnál erősebb transzformátoroknál, 60 ezer Voltig bezárólag, igazolni kell, hogy ilyen gépeket a belföldi gyárak maximum 10 hónapon belül nem tudnak szállítani.

Ugyancsak vámentességet kapnak a speciális konstrukciójú gépek mint például

dául a 60 ezer Voltnál nagyobb feszültségű transzformátorok, a mérőeszközök részére szolgáló transzformátorok, a gőzturbinák hajtására szolgáló turbógenerátorok, stb. Nem tartoznak ebbe a kategóriába a 80 lóerőnél kisebb elektromotorok, amelyek centrifugális szerkezettel rendelkeznek, valamint az olyan ventilátorok, amelyek a motorral közös alapon vannak beépítve, azon esetek kivételével, amikor ezek a gépek egy villamos centrálé, vagy motorikus erőfejlesztő berendezés alkatrészét képezik.

Rendkívüli esetekben, amikor a fentebb megállapított szállítási terminusok megakadályozzák egy egész csoport villamos berendezés üzembehelyezését, vagy pedig olyan esetekben, amikor behízonítható, hogy az illető gépekre feltétlenül szükség van közérdekű vállalatok hajtóerősükségletének zavartalan biztosítására az iparügyi bizottság véleményezése alapján a minisztérium meg fogja adni a vámentességet.

Nem kapnak sem vámentességet, sem vámkedvezményt az oszlopokra montált világítási transzformátorok, a petróleum-szondáknál használt villamosgépek, sem pedig a villamos csengőkészülékekhez használt transzformátorok.

A fenti intézkedések november 7-én lépnek életbe és 1929 május elsejéig maradnak érvényben. A tíz lóerőnél kisebb villamosgépek importjára vonatkozólag, amelyeknél eddig vámentességét illetve vámkedvezményt adták, átmenetileg úgy intézkedett a minisztérium, hogy a november 7-ike előtti rendelések az eddigi elbírálás alapján hozhatók be az országba.

Totis Rezső kintetése. Totis Rezső temesvári belga királyi konzult, a Gyapjúipar Rt. és több más iparvállalat, valamint pénzügyi vezérigazgatókat, a kereskedelem és ipar terén szerzett érdemeinek elismeréséül a Meritul Comercial rend elsőosztályú tiszti érdemkeresztjével tüntették ki. Totis vezérigazgató, akinek ez nem az első magasabb helyről kapott kintetése, ebből az alkalomból ismerősei és üzlet barátai őszinte szerencsekívánatokkal keresték fel.

A kolozsvári Kamara akciója a munkások számára munkaszünetének felfüggesztéséért. Tudvalevő, hogy a folytonos üzemmel dolgozó iparvállalatoknak a vasárnapi munkaszünetéről szóló törvény megengedi, hogy ünnepnapokon is dolgozhatnak. Ugyanez a ked-

vezmény illeti meg azokat a vállalatokat is, amelyek nem dolgoznak ugyan állandó tüzeléssel, hanem bizonyos szezonban az egész személyzet részére adott szünet hátráltatná a vállalat rendes menetét. Ezek közé tartoznak a nagyobb malmok is, amelyek azonban eddig hiába kérték a törvény helyes alkalmazását, az illetékes hatóságok több malmot súlyosan megbírságoltak, mert vasárnap is örültek. Most a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara akciót indított annak érdekében, hogy az őrleési szezon alatt a malnokra névze függesszék fel a kötelező vasárnapi munkaszünet rendelkezéseit.

Deutsch Andor lett az aradi iparkamara alelnöke. Tegnap délután az aradi kereskedelmi és iparkamara

igazgatótanácsa ülést tartott, amelynek napirendjén többek között a dr. Baross Lajos elhalálozása folytán megüresedett alelnöki tisztség betöltése is szerepelt. Rácz Sándor dr. és Petrescu Miklós Astra-gyári igazgató ajánlataira az igazgatótanács egyhangulag Deutsch Andort választotta meg a kamara alelnökévé.

Lengyelország üzletet köt Palesztinával. Haifából jelentik: Lengyelország nagy kereskedelmi üzletet kötött Palesztinával, a a telavivi lengyel kereskedelmi attasé dr. Hausner utján. A lengyel dohánymonopólium igazgatója megvásárolta egész Észak-Palesztina dohánypermését és tárgyalásokat folytat a jövő évi termés lekötésére is. A lengyel kereskedelmi minisztérium, amely újabbban igen szigorú intézkedéseket léptetett életbe a külföldi áruk importja ellen, azonkívül megengedte Palesztinából a bornak, az almaiznek, függének és mandulanak Lengyelországba való bevitelét s ez által jelentékeny piacot adott a palesztinai mezőgazdaságnak.

SPORT

Földes Imre, a Haggibbor kiváló vízipólo játékosa,

az országos és Kolozsvár válogatott vízipólo csapatának standard tagja Temesvárra költözött, ahol fogtechnikus laboratóriumot nyitott. Földes távozásával, aki a Kadimában fogja további sporttevékenységét kifejteni, klubját érzékeny veszteség éri.

A Haggibbor vívóversenye. Az idei szezon első versenyét klubközi jelleggel a Haggibbor rendezte meg. A szennációsnak ígérkező versenyt f. hó 25-én a kat. főgimnázium tornatermében, d. e. 9 órai kezdettel tartják meg, melyen az összes számbajóhető kolozsvári vívók testületileg résztvesznek. A vívók Schenker mester vezetése mellett szorgalmasan dolgoznak a verseny sikere érdekében. A verseny propagációját közelebbről közöljük.

Vasárnap KAC-Románia. A bajnokság derbyje, mely iránt sportkörökben nagy az érdeklődés.

Garantált orth. kóser

frissen fejt
tehéntej
modernül felszerelt tejgazdaságból, naponta kétszer (reggel és este) házhoz szállítva is kapható

Schwartz Ignácnénál
Rudolf-ut 36.
Meschglach: Farkas Manó.

TÖZSDE

DEVIZÁK	Kolozsvár	Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	Newyork
		Nyitás	Zárlat						
Zürich		—	—	49275		11035	136-8		192450
Newyork		51970	5196750	2562		57350	4140		—
London		251950	251950	12416		276050	354962		4848150
Páris		20290	20290	—		2250	2778		39050
Milano		2721	2721	134		3003	3725		523376
Prága		1540	1540	—		169375	210850		2650
Budapest		906150	9061	—		—	12450		—
Belgrád		91275	91275	—		160725	124950		176
Bukarest		313	31250	1550		345	42812		61
Varsó		5825	5825	—		6430	797350		—
Bécs		7310	7310	—		806250	—		—
Berlin		1237750	12377	—		1365875	16944		—

Száz lej árfolyama: (utó) Zürich 31250, Páris 1550, Budapest 345, Bécs 42812, Prága 2032

Színház - Művészet

A Magyar Színház műsora:

Péntek: Antonia. (Esti előadás bérleten kívül, mozihelyárakkal. 50, 40, 30, 20 és 10 lej egy-egy jegy. Poór Lili föllépésével. Körösi Dudas és zenekarának részvételével. Sorozatszám: 138.)

Szombat d. u. fél 4-kor A templom egeré (Mérésélt helyárakkal. Sorozatszám: 139.)

Szombat este fél 9 órakor: A farkas. (A Molnár Ferenc-ciklus első estje. Ünnepi előadás az író pályafutásának 25-ik évfordulóján. Bevezető előadást tart Osvát Kálmán. Premier-bérlét 13. szám. Sorozatszám: 140.)

Vasárnap d. u. 3-kor: A házasság. (Poór Lili föllépésével. Mozihelyárakkal. Ssz. 141.)

Vasárnap este 6-kor: Abris rózsája. (Rendes helyárakkal. Ssz. 142.)

Vasárnap este háromnegyed 9-10: A farkas. (A Molnár Ferenc-ciklus második estje, C. bérlét. Ssz. 143.)

Hétfő: Doktor ur. (A Molnár Ferenc-ciklus harmadik estje. A. bérlét. Ssz. 144.)

Kedd: Az ördög. (A Molnár Ferenc-ciklus negyedik estje, B. bérlét. Ssz. 145.)

Szerda: A testőr. (A Molnár Ferenc-ciklus ötödik előadása. Premier-bérlét. Ssz. 146.)

A Magyar Színház mozi-műsora:

Péntek fél 4 és fél 6 órakor: A vörösbőrűek pusztulása.

Vasárnap d. e. 11-kor: Nagy szennációs mozimatiné. (15 és 10 lejes helyárakkal.)

A színháziroda közleményei:

Ma este Antonia nagyon olcsó mozi-helyárakkal, Poór Lilivel és Körösi Dudas zenekarával.

Molnár Ferenc színpadi működésének 25-ik évfordulóját a kolozsvári magyar színház 5 estére terjedő ciklussal ünnepli a népszerű író. Első estén, a Farkas kerül színpadra. Utóhára 13 évvel ezelőttől 1915. dec. 28-án adták, így tehát a mostani felújítása az ujdonság varázsával fog hatni a közönségre. A Farkas főszerepeit Poór Lili, Balázs Samu, Tóth Elek, Laczkó Aranka fogják játszani. A Farkas holnap este premiére bérletben fog színpadon látni, vasárnap este pedig rendes bérletben megismétlik. A Molnár ciklus rendjén hétfőn este a legmulatságosabb vigiáték a Doktor ur fog színpadon látni. Kedden az Ördög-öt adják. Szerdán este ismét olyan darabját elevenítik fel Molnár Ferencnek, a mi 15 éve nem szerepelt a színház játékrendjén, a Testőr-t. Irodalmi jelentősége a holnap esti előadásnak, hogy Osvát Kálmán fog konferenciát tartani Molnár Ferencről. A magyar színház mozielőadásainak sorában pénteken vetítik utóhára a Vörösbőrűek pusztulása című izgalmas filmet. Délután felgyakor és félhétkor.

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 5 lej. Állatkéreknek 30 százalék kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelzés levelet csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellékelve van. Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej.

Kiadó egy szobakönyv a Raktár-uton. Érdeklődni Dáskál üvegüzlet, Széchenyitér 39. 1291

Keresek azonnalra különbejártú butorozott szobát. Címet a kiadóba kérek.

Barzel
fiaric - vasiblet
CLUJ
(Kolozsvár) P. M. Vitezzal 13. szám.
Telefon 10-43

Művészi perzsaszőnyeg
szövött gobelin, karamani függöny, külföldi fonalak, szövőkellékek legelőnyösebb beszerzési forrása.

SCHULHOF EMILNÉ
Oradea, Str. Ep. Ctorgartu (Uri-u.) 14.

színház hírei. Csak akkor S. R. kolozsvári szándékkal a. Az életunt ur-lakó szülei megem veszélyes. Ad eretlen. — Kedden ele konfekciós áru-dor többszörösen sználva az üzletben egy hétezer lej ér-zrevetlenül kis-fy csőtörökön dél-abátot értékesítet, egei letartóztaták ották az ügyesség

tengerészstrájk. Az ausztráliai ten-éres zavargásra an körülbelül ezer z megrohanta a kentes munkások ég hosszabb ké-olókra lött. Négy köztük egy su- után gyalogos hamozták meg a örök pedig be-ízdelem után si-állítani. A vidék-nyeték Melbour-

uhöng Indiában. na az indiai Tra-erajárvány tört ob mint 2000 em- l. A megbetege- alt meg. Trivan-ikus rendszabá- ni oltásokkal si- bterjedését meg- vidékém a ten- a járvány válto-

nek rövidebb és z. Berlinből je- v. A Wolf-iro- atot adta, hogy en megállotta a stani alakjában k a feladatnak. mat bonyolított léghajó építé- enni a már késő vőben a leszürt vvidebb és vas- onstruálni. Az vanis azt mutat busu modell tö- lni a célnak.

gyvendradí ssidő Nagyvárad tu- gyvárad ortodox i Kurländer és iassuljter 14b. berbeadott telkó ónappal ezelőt uj háromfiv- ortodox szidó- vársz az uj vá- régi elso ug okokól súlyos ezért kellett fel- y a Kurländer utján a belügy- melyben az ben lakó mag- minisztérium baromfi-vagóhid érium az érde- városi tanács- a közeli napok- olótt.

zsido
regénye két 400 lejerit onyvoszt.-ban

A MÁSIK ÉLET

Írta: Kurt Münzer.

Amikor a vonat hatalmas kerekei lágyan és méltóságteljesen megindultak, ép abban a pillanatban ugrott be a szakaszba. Az utolsó félórán keresztül úgy robbant, mint valami pokoli átomban. Emberek, harsogó uccák, élesen fehéző fények, világító reklámok és ilylámák suhantak tova s a félelem a hátában, a gyávaság a szívében és a vágy a vérében, a gyönyör és a szerelem után egész kiverték...

A pályaudvar hirtelen emelkedett ki az uccák örvényéből s kapuja szakrálva és csikorogva nyelte be. Tíz percre volt még a zsebében s ezért a tíz percmigért egy perronjegyet vett. A tudat minden eszméiként ellenőrzése nélkül eszelekedett. A sors ellenállhatatlannul urrá lett felette és hajszolta. Ebben a pillanatban már az induló expressz vagonjában volt. Nem volt semmi egyebe, csak a perronjegy. A kálap a fején volt, a kabátját azonban a nőnél felejtette. Anita — gondolta, mi aha! a vagen aítaja hagos lánnyával becsapódott mögötte. A vonat már elhagyta a pályaudvar eszékét s a mélyben felismerhetetlenül feketélték a terek és az uccák; egy híd roham el az ablak előtt, a város esti fényei futottak; külvárosok merültek fel gyér lámpákkal, majd pedig nyílt mezők és erdők s velük együtt a mezők illata s a szabad föld lélegzete csapott be a nyitott ablakon a vagon folyosójára...

Héves, kimerült fáradtsággal szakította fel az első ajtót és tántorgott be egy kupéba. A szűk területen kékes fény ömlött el s a kerekek lármája elnére elvarázsol: csend és elvonultságban állott a fülke fölött. Még nem égett a lámpa s a befüggönyözött ablaku fülke egyszerre olyan volt, mint csodálatosan biztos menedék. Az ülésre omlott és érezte, hogy paba. Kezei hizelegve simogatták az ülés bársonyát. Egy elsőosztályú fülkében ült — egy perronjeggyel.

Olyan halálos fáradtan nyult el a rugalmas ülésen, mintha örök idkőre készülné elaludni; nyaka alá valami puha tárgy sodródott szinte magamagától. Eimosolyodott. Lehuntya a szemét és úgy tart, mintha boldogan álomba s a semmiről sem tudás puhaságába süllyedne — holott hihetetlenül éber volt. Hirtelen nem érzett semmi fáradtságot, mindent világosan hallott és mindenről világosan tudott. Egy mélyvet sóhajtott és ismét felnyíló szemei előtt összecsapta a kezét.

Mit tegyen most? És hová...? Holnap már mindenki tudja, hogy tolvaj. A revíziót már ma este befejezik. Még ma este kiderül, hogy huszonháromezer márká hiányzik... Sohasem felejtette el, hogy egyszer el kell jönni a napnak, amikor ez kiderül. Az első ezer márkától kezdve, amit a zsebébe dugott, várt nyilvános szögvencének erre az órájára. De szinte valami kéltérzéssel lopott tovább és tovább. Valami kétszeres izgalom és gyönyör volt ez: vinni a pénzt Anitaának és a rendőrség kezét érezni a nyakán...

Négy hónap alatt huszonháromezer márká. És ő maga ezalatt az idő alatt egyáltalán nem élt másként, mint azelőtt. Most is a villamos művek kis könyvelője volt, huszonhatéves, aki butorozott külvárosi szobába lakik, minden reggel 7 óra 32 perckor felül az autóbuszra, este pedig 5 óra 18-kor, amikor indul haza. Nem! — az utolsó négy hónap alatt már nem ment ilyen szabályszerűen, mert hetenként két boldog alkalommal Anita elhívta magához. Anita hívta és ez azt jelentette: Hozz pénzt!... Anita kielégíthetetlen volt. Anita nem viselt mosott selyemharisnyát, hanem csak zizegően újat, olyat, aminek a fénye még nem homályosodott el. Anita reggelről-reggelre

friss vörös rózsákat kívánt penzióbeli három szobájába. Anita minden reggelre földiepret és ananászt evett és teljesen mindegy volt számára, hogy február van-e, vagy november. S ha két férfi nem volt elégséges arra, hogy excentrikus vágyai teljesedjenek, akkor szerzett még egy harmadikat. Anita sohasem kérdezte tőle, hogy honnan veszi a pénzt, hanem csak követelt. Anita nem akart semmiről sem tudni. Anita teljesen ártatlan akart maradni.

Legutolsó kívánságát ezalatt három nappal közölte. Látott egy Skye-Terriert, s ennek a kutyának az ára két és fétezer márká volt.

— Hozd magaddal ma este — mondta Anita, telefonon. Nem tudok aludni, ha nem veszed meg. Pedig ma este aludnom kell. Holnap félnyelőket felvételek van. Hat órákor várlak.

Hat órákor elvitte neki a kutyát...

A következő napon kezdtek meg a könyvek ellenőrzését. Ma már nem ment irodába. A megszokott időben hagyta el lakását, de a nap folyamán már nem mert hazamenni: hátha ott ülnek már a rendőrség emberei és várnak rá. Oh, Anita, Anita... S miközben szíve, mintha görcsök lepték volna el, fájdalmasan vonaglott, megmerevedett és visszatartotta lélegzetét. Lecsukta a szemét, mintha így láthatatlanná tudná tenni magát: hallotta a szomszéd szakaszban a kalauzt beszélni, hallotta, amint a jegyeket kéri s várta, hogy a következő pillanatban belép az ő aítáján — pedig nála nincs egyeb, csak egy perronjegy...

Ebben a pillanatban megfontoltan és tudatosan eszelekedett: a haszontalan perronjegyet az ülés alá dobta és elhathároztta, hogy a kirabolt embert fogja játszani a kalauz elől. Egy soha nem volt pénztárcát fog keresni, amelybe a jegyét tette, megrémült lesz és kiabál. Igen ám, de nincs se csomagja, se kabátja, — oh, ha egy állomással tovább volnánk, akkor egy vakmerő rablótámadásról lehetne fantáziálni! Most azonban ebben az elsőosztályú fülkében lehet-e valamit? Százhusz márkáért vásárolt kész ruha van rajta, olcsó cipő és cénaharisnya...

Pedig a végzet közelédt. A szomszédban begördült az aító, a kalauz léptei hallatszottak... egyre közelebb, — de azután távolodott... Tényleg, a kalauz tovább ment, az ő aítáját nem nyitotta fel... Micsoda varázslat érte most!...

A térdel alig engedelmességek, amidőn felállt és annyira remegtek, hogy tártorgott. Hallgatózott. És nem hallott egyebet, mint a kerekek pompás éjeli énekét...

Ovatosan kinyitotta az aítót. A folyosó üres volt. Az aító mellett kifüggesztett táblán megnézte a számokat s a négy közül csak egyetlen egy volt foglaltnak jelezve...

Ezért ment valószínűleg a kalauz tovább? Ennek a fülkének tehát utasa van! De hol van ez az utas? Az étkezőkocsiban ép vacsorázik most? A magvarázat tehát csak eltolódott...

Visszolépett a fülkébe s a kék ernyő t elhuzta a lámpa elől.

Igen, — most veszi észre, a hálóban valami csomag fekszik, egy sárga kézi bőrönd és egy disznóbőrből készült naccszer. Mindezek mellett egy finom szövetből készült világos-felöltő fekiűdt, meg egy menétrend, majd egy fehér, aranyos papírba csomagolt kis doboz külföldi csokoládé és egy ujság.

Mintha egész megoldatlan szituációját kioltani akarta volna ezáltal, ismét visszahuzta a lámpa elé a függönyt. Minden homályba süllyedt és most ebből a homályból meredt felé a kérdés: — Tulajdonképen hová utazom? És milyen vonatra szálltam?

És ismét kinyitotta az aítót és kilé-

pett a folyosóra és lépett kettőt vagy hármat, ahol valahol a falon olvasta: „Berlin—Köln—Páris“... Mély éjszaka volt odakiint, a robogó vonat vágatott a sötétben keresztül, ablakainak lámpasora kivilágította a töltést és a mélyen alvó földeket. Minden végtelenség felé csak éjszaka volt. S ez az éjszaka hideg volt annak ellenére, hogy egész nap májusi fény lebegett a földek fölött. Az éjszaka szinte dideregve lebegett az ablakok előtt. A vonatról úgy tűnt, mintha nem utazott volna rajta senki és a folyosó olyan csöndes volt, mint valami elhagyott, elátkozott ház korridorja.

S ez a csönd és elhagyatottság a fiatal kalandorba bátorságot öntött. Térdi megerősödtek és fölemelt fővel járta végig végezetteljes vonatát. A vagonok fülkéinek aítai mind zárva voltak és befüggönyözve, csupán egy aító mögül hallotta kártyázó férfiak szavát. A vonathoz nem volt étkezőkocsi kapcsolva. Csak a vonat végén volt egy hálókocsi.

De hol van az ő fülkéjének az utasa? Ha hátul a hálókocsiban alszik, akkor valószínűleg magával vitte volna csomagját! Avagy kártyázik? De miért is keresi? Hisz tőle nem várhat semmi segítséget. Am ép ez a legrettenetesebb bűnhődés: várni, amíg a büntetés eléri! Sokkal könnyebb lett volna jelentkezni, vallani, az ítéletet hallani, mint itt, ezen a bőmbőlő és kietlen éjszakán örködni, félni és várni...

S ismét a puha, rugalmas ülésre omlott a szinte kéken szakráló fülkében és könyörgött: aludni, aludni! Csúnyán az elfogatása pillanatig aludni és nem tudni semmiről, nem látni!...

Anita... Anita szépségének száz és száz képe suhant el előtte. A lány kétségül térben valami varázslatos vászonfal lebegett fel, amelyen Anita számtalan sorsa kergetőzött, uccal lány és hercegnő, szobalány és revücsillag, műlovrnő és cigánygyerekek, rongyszedő leány és gyöngykirálynő képmásaiban. Anita élete zajlott padlásszobákban és palotákban, lebuikokban és luxushelyeken és élete méreg, kés, golyó, tüz és víz által. Úgy érezte, hogy egy mozi sötétségében ül és a fény csodáiban támad fel előtte Anita, a film legszebb asszonya, aki Amerikából jött Berlinbe. Az összes ujságok üdvözölték megérkezésekor. Lakását az elegáns penzióban minden kíváncsi ismerte. Anita azokban a filmatélikekben, amelyeknek a méreteit amerikai nagyságokhoz szokva csak omsolyogni tudta, dolgozott teljes ambícióval. Milliók és milliók számára látszott Párisból Sanghaig, Oslótól Sidneyig, fehérek, sárgák és feketék előtt. Millió és millió férfi szerette...

Látta Anitát, amint ringatta a robogó

vonat és látta mindazokat a milliókat, akik szerették és köztük volt ő is, a névtelen, a kicsike, a küzködő, ugyanakkor azonban a kiválasztott, az előnyben részesített, a meghaligatott, a ki-nek szabad volt Anita eleven nevetését látni, husos aikai szavát hallani, forró testének illatát belelegzeni. Az ő számára a millió és millió tovaröplő figurák közül a vászonról lélepett Anita és az árnyékból lény lett, a képben eleven figura...

A szerencse mosolygott ő reá. Amikor először vitt virágot a penziójába és csemetélt, Anita ugyanabban a pillanatban lépett ki a szent aítón. Akkor a szemében imádat égett, az aítain meg remegés, mert valami csodálatos érimette meg. Anita meghívta. Elment, megengedte a kezét csokolni, a bundát a vállaira borítani, az autója aítáját becsukni és megengedte, hogy pénzt vigyen neki. Megengedte, hogy elhalmozza ajándékokkal, amiket ma megkívánt, holnap pedig kihajított, Anita számlákat adott át, amiket ki egyenlíthetett. Kegyelemben megengedett neki, hogy négy hónap alatt húszonháromezer márkát lopjon a részére.

És ma kétségbeesésének kilátástalanságában: — a revízió kiderítette a vétkét. Ma már nincs egy vasa sem Anita részére és így semmi joga sem arra, hogy közeledjen feléje — ebben az állapotban rohant ma hozzá, várt, míg este az ateliéből hazajön és bevall neki mindent. Mindent; hogy lopott, hogy elragadtatott, szent szerelemben, hogy gonosztevő lett miatta, hogy segítsen rajta, hogy megengedje, hogy a rabszolgája maradhasson...

A fájdalom szinte megnyitotta, Anita... Anita kinevette, kigunyolta, kitasítottta.

— Én nem tudok semmiről! A büntetés legyek magának? Kifele a tolvajjal! Ki innen! Takarodjék!

És kinn állott az uccán és így fogta el az expressz...

Anita még a napi munka fáradtságával szemében, jelent meg, rosszul sminkelve, rendezetlenül: de mégis milyen szép volt... Aitót mutató keze, parancsoló tekintete, könyörtelen ajka, még ezek a rettenetességek is mind olyan szépek, pompások és elragadóak voltak. Imádtá... Kitaszítva, tolvaként, reménytelenül, még mindig elszakíthatatlannul és megváltozathatatatlannul szerette. Anita...

S ezt az áldott nevet suttogva aludt el. Az álom ellenállhatatlan erővel hatott reá, egyik pillanatról a másikra elvesztette eszméletét s talaj nélkül zuhant a feledés bíbor örvényébe. Az éjszakával együtt aludt olyan sötétben és olyan mélyen, mint az éjszaka. Amikor a májusi reggel pirosodott, akkor derengett az ő agyában is. És akkor ébredt ő is, amidőn a nap első sugara érte a szembányák, a vasöntödékek homlokát, kint a földeken. Párishoz most már közelebb volt, mint Berlinhez. Teljesen éberem ült fel. Még mindig egyedül volt.

(Folytatása köv.)

Altalena (V. Jabotinsky) regénye:

Richter und Narr

Kapható az Uj Kelet könyvosztályában.

Ára kötve 335 lej, füzve 225 lej.

HIRDESSEN AZ UJ KELET-ben

KIADÓNY
Str. E
ZERNESZ
Egész é
Féleve
Negyede
Egy hóra
IX évfoly
1928 No
* 5689

A m
fegy

(Bucuresti-B
Uj Kelet tud
kilenc órákor
vében nyolctag
Maniu Gyula
nek tagjai dr.
scher József, d

Dr. Fis

— Boldog v
lehetek az Erd
ség küldöttség
meg ön előtt,
érzelmeit tolm
hogy a román
ünneplé a mag
várt bölcs elha
szág kormányz
álló nagy dem
Az erdélyi z

a mi szervez
mélyéig meg
örömtől és le
román nemz
lönösen Erdé
lélekileg össz
relük ezen l
az ön által
működéséhe

— Néhány n
Fischer Tivada
lesz annak a n
világmozgalom
délyben is élte
öntudatot. Ez
Erdélyi Zsidó
az erdélyi zsidó
tikai szervezete
Consiliul Dirige
erdélyi zsidóság
és szimpátiáját
vánt, amikor a
domására hozta
levőleg nem m
badságharca,
krácia fegyvere

Csak termés
ben a küzdele
Szépség első
küzdőlérre, m
sebesség rep
párthoz csall
országának de
a jog, igazság
nak megterem

Ahhoz a pártho
érdek nélkül,
ésből határozta
vári pontokat, a
életet fog jelent
tömegeire nézve

— Azóta mit